

8711

శ్రీరస్తు.

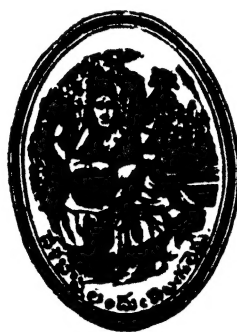
ఆంధ్రకౌముది.

ఇది

గణపవరపు వేంకటవతికవి

ప్రణతమగు

సర్వలక్షణాభివృద్ధిని వ్యాకరణ సహితము.

పరిషత్తుకనుండి పునర్ముద్రితము

కాకనాడ

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తునామే ప్రకటితము.

1935

వెల/౨ అణాలు.

కాకనాడ ముద్రాక్షరశాల.

గ్రంథప్రశంస.

ఈ గణపవరపు వేంకటపతికవి, నందవర బ్రాహ్మణశాఖకుఁ జేరినవాఁడు. వసిష్ఠగోత్రజుఁడు. ఆశ్వలాయనసూత్రుఁడు. ఈతని తండ్రి, అప్పయ్యయ్యుఁడు, తల్లి మంగమ్మ. నివాసము గణపవరము. ఇది కాటేపల్లీముఖ్య మని వేంకటేశ్వర విజయవిలాసములోఁ బ్రాసించొన్నాఁడు. ఏమండలములోనిదో - ఈతఁడు రచించిన గ్రంథములు:—

సీ. శీకరంబుగఁ బదిరెండవయేటఁ దారావళు ల్రచియించి ప్రేమిగన్న మునిమునిమీసంబు మొదలు నేట యవకశతకంబొనర్చి కోశలముగన్న యిరువదియవయేట శృంగారమంజరియు నుదాహరణఁ జేసి ఘనతగన్న యిరువదే నగునేటఁ గృష్ణమల్లకణఁ జతుర్భుజఁ జెప్పి సుత్యుగన్న మఱియును బాలరామాయణ ద్విపదఁ బొసంగింది బహువిధ చాటుకవిత నతిముదముగన్న నాదు జిహ్వోచలంబు, తనివినొందదు కులదేవతావతంస వేంకటేశ్వరచరణాంబుదమహిమ, నవనవోన్మేషపేశవర్ణనలఁగాక.

సీ. అమరమునకుబడు¹లభినవాంఛనిఘంటు కొముది²కనయాంఛ, కొముదియును గణయతిప్రాసలక్షణ సీసమాలిక³ యాంధ్రప్రయోగరత్నాకరంబు నిఖల శేఫతకారనిర్ణయపద్ధతి⁴ షట్ప్రత్యయముల ప్రస్తారసరణి⁵ తగునిర్వదాఱుఁచందములకువచనంబు⁶ సమధికాలంకారసారమనుమ హాకృతులు సేయు మాపేర సీతెఱ్ఱు, గాక పెరికవులకు నెట్లు కలుగనేర్పు నార సీక్తి యెక్కడనైనఁ గలదె, గణపవర యప్పనామ్య వేంకట కవీంద్ర.

సర్వలక్షణశిరోమణి, ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము నిందుఁ జేరలేదు.

ఇందు మొదటిపద్యములోని వృత్తాంత మింతవఱకుఁ చెలియదు గాని రెండవదానిలో నుదాహరింపఁబడిన 1. వేంకటేశాంధ్ర మను నామాంతరము గలది సర్వలక్షణశిరోమణిలోని ద్వితీయోల్లాసము. రెండవది తృతీయోల్లాసము. 3 ది ప్రథమోల్లాసములోని యొక ప్రకరణము. 4 ది యైదవయల్లాసము మొదటనున్నది. 5-6లు దీని నాల్గవయల్లాసములోని భాగములు. ఇదిగాక, కవితా లక్షణము, నాయకనాయకలక్షణములు, కావ్యలక్షణము, రసప్రకరణము, కావ్యదోష ప్రకరణము మున్నగునవియనేకప్రకరణము లీయల్లాసములలో నిమిదియు

న్నవి. పొడవపద్యమున సంకమలచే నిరూపింపబడినవి యాఱును నామమాత్రా వశిష్టము లని కవులచోదయ, ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసపీఠికయుఁజెప్పుచున్నవి. ఇందలి యింకొకపద్యమునుబట్టి యీకవి సమంతిలకభాణమును చెనిఁగొనినట్లు కనబడుచున్నది. మొదటపద్యమున నుదాహరింపబడిన తారావళులెన్ని గలహా కాని యీగుండ్లకారనిగ్ధయమును దారావళిగాఁ జెప్పెదనని కవి ప్రతిపదేసియు కన్పట్టుచున్నది. ఇట్లు బహువిషయములను దెల్పు బహుగ్రంథములు రచియించిన యీతనికృతులలోఁ గొన్ని బోయిన వేమో గాని సర్వలక్షణశిరోమణి బహువిధముల లోకమున కుపకరించు గ్రంథమని మాత్రము వచింపవచ్చును.

కవికాలమును, గవులచరిత్రమును ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిలాసపీఠికయును సరిగ నిర్ధారణచేయలేను. ఇతఁడు ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వర విలాసములో విన్నకోట పెద్దనార్యుల కావ్యాలంకార చూపామణ్యులను బేర్చుచు “సర్వలక్షణ సారసంగ్రహ, సరస్వతీవిలాస, సాత్యచింతామణి.....లక్షణంబులకు లక్ష్యంబును” అని వ్రాసికొనియెను. ఇందుఁ బేర్చినబడిన సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము చిత్రకవి పెద్దనార్యుడు రచియించినదే కాని కూచిమంచి తిమ్మకవిది కాదని తలఁపవచ్చును. ఏమనఁగా- కవి తన గ్రంథముల యవతారికలయందే కాక యీసర్వలక్షణశిరోమణి యల్లాసముల తుది గద్యములయందఁ గూడ... “కన్ఱుటతుండీరచోళిపాండ్యమండల ప్రముఖాఖల మండలాఖండల సత్త మత్తసింధుర...రత్నంబరాదినస్తు...నిఖిలసృధలక్షణ లక్షణకవి వేంకటపతికవి” యని వ్రాసికొన్న దానింబట్టిచూడఁగాఁ బాండ్యమండల ప్రభువులలోనాంధ్రకవుల నాదరించుటచేఁ బ్రశస్తి కెక్కి—“మండలేశ, పాండ్యమండలేశ, పాండ్యభూవిభు” మొదలుగాఁ గల విశేషణములచే వ్యవహరింపబడినవాఁడు విజయరంగచోక్త నాథభూపాలుఁడే యని పెక్కింద్రు దాక్షిణాత్యకవుల వ్రాతలవలనవిశ్వసింపఁదగి యుండుటచే నిశ్చయి యతనికాలమందే, యనఁగా క్రీ. శ. 18 శతాబ్దము మొదట నుండినవాఁడై కూచిమంచి తిమ్మకవికి సమకాలికుఁడైయుండునని తోచును.

ఈగ్రంథములు నందందు “ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిలాసములో సరి చూచునది” యని యుండుటచేతను ఆగ్రంథము నవతారికలో నీగ్రంథములోని వేఱువేఱుభాగములు వేఱువేఱు కృతులుగాఁ బేర్చినబడియుండుటచేతను నేది ముందురచియించెనో నిశ్చయించుట కవకాశములేదు గాని కవితాలక్షణము వేం

కళాశాలకు ము (అర్హత) ఉన్న వారు మాత్రమే చేరవచ్చును. అట్టి వారిని అంగీకరించుటకు గల లక్షణములను ముందుగా రచించి దానికి లక్ష్యముగా బంధరాజవేగ తీర్చుకొనుననుచు రచించి యందు దాను బాధ్యము రచించి యందు లక్షణములను వేరువేరు కృతులుగా వ్రాసి తరువాత మఱికొన్ని లక్షణములను కూడ వ్రాసి యాపూర్వోక్తి లక్షణము లన్నిటిని గలిపి స్వలక్షణోత్తరమున వ్రాసివెట్టి యీడు నని యాహింస వగియున్నది.

గీ. వేగతీర్చుకొనితప్పుగ వేగటచేతి, వచిత స్వలక్షణోత్తరకృతిని
 యాగం దలిచి నాంధ్ర ద్వీపాపకోశమున నెలయు నశేషోల్లాసమునముగిలె.
 అను పద్యమునబట్టి యిది పది యల్లాసములకుం నక్కవకాని స్తంభ మని యాంధ్ర ద్వీపాపకోశముతోపాటు పుగిలిన స్తంభములు కూడ మిగిలిన యల్లా సములలో నిమిడియుండు ననియుం దెలియుచున్నది.

సంబంధరాజవేగ తీర్చిన విజయవిలాసమును ముగించిన యముగ్ధిత స్తంభచింతామణి పద్య కాధికారులగు లక్షణోత్తరముని తెలియరాలేదు, కావుననే “యి క్తవి కృతులలో నొక్క వేగ తీర్చిననుండునైపుతప్ప దక్షిణ స్తంభములు నామ మాత్రావశిష్టములై యున్నవి.” అని చెప్పియున్నారు. సంబంధరాజము నెఱింగిన కవులచరిత్రమును లక్షణోత్తరముని నెఱుంగదు. కావుననే “రెండు మూడు కృతు లు దక్ష శేషించిన నన్నియు నామమాత్రావశిష్టము లయినవి” అని వ్రాసెను.

ఇకను వేగటపతికవిగూర్చి తెలిసికొనఁ బరిశ్రమ త్రిక 4 వ సంపుటము లలోఁ జూచునది. పైవిషయమును దానికి సంగ్రహమే.

ఇది వేయిచరణములుగల సీసమాలిక. సర్వలక్షణోత్తరముని పూర్తిగఁ బరి వత్తార్యాలయమునలేదు. అందుఁ గొముదిగల తాళపత్రసంపుటములు రెండున్నవి. అందొకటి యసంపూర్ణము, రెండవది పూర్ణమే గాని వ్రాతలేపులు మెండు. ఈ రెంటినిబట్టి, వ్రాయించి దీనిని బ్రకటింపవలయు నని వెనుక పరివత్తార్యాలయము చెన్నపురిలో నున్నపుడే సభ్యులు తలచిరి. మాతృకనుండి నేనే యొక్కపుత్రికను వ్రాసితిని. దానిని కొ.వే. లక్షణరావుపంతులుగారు నితరులును, సంస్కరించుటకుం దండిగుంట సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి కిచ్చియుండిరి. దానిని వారు సంస్కరింప కుండఁగనే క్రిశేషులైరి. వారియొద్దినుండి వ్రాతపుస్తకము మరలదొరకినదికాదు. అంతటితో నాయుద్యమ మప్పుడు తగ్గినది. అప్పు డప్పుడు శ్రీయత గునుపాటి

యేనాదిరెడిగారు మున్నగువారు తలంపునకు చెచ్చుచుండుటచే నిటీవల దీనికి మరలనొక పుస్తకము వ్రాసితిని. దానిని శ్రీ సూర్యరాయాంధ్రనిఘంటు కార్యాలయ నిర్వాహకులు బ్ర. శ్రీ చల్ల నారాయణశాస్త్రిగారు పఠ్యించిరి. అదియే యిది.

దీనివిశేషము లిదియే చెప్పకొరునుగాన నీ చిన్నిపాత్రమునకు విశేషించి విమర్శనము వ్రాయలేదు.

ఈసంపూర్ణతాళపత్రపు స్తకము పాపత్పుస్తక భాండాగారములో 16 వ సంఖ్యగలది. చివర - "500 గ్రంథము. సిద్ధాంతినామసంవత్సరము ఆవణి నెల ౧౫ తేది రాచవేల్పు కృష్ణమరాజు స్వహస్తలిఖిత"మని కలదు. ఇది పురుకోటలో సంపాదించబడినది. ఈ సంపుటములో దీనితోపాటు శంకరాచారి, ఆంధ్రనామసంగ్రహము, అకారాదిదేశి తెలుగునిఘంటువు, వేదకటేశాంధ్రము, ఆంధ్రశబ్దచింతామణి యుగ లభింపు.

ప్రొ. బి. పి. సూర్యరావు.

విషయసూచిక.

	పుట.		పుట.
తద్భవములు, తత్సమములు	౧	విశేషాన్వయము ...	౨౦
దేశ్యములు ...	౨	తత్సమములు ...	౨౨
అచ్చ తెనుగు ...	౨	తద్భవతథాతుదశలకారములు	౨౩
గ్రామ్యాక్షులు ...	౩	సముచ్చయపద బహువచన క్రియా	
సంస్కృతసంస్కృతప్రకరణము	౩	జాత్యైకవచనములు	౨౪
ద్విత్యవిధానము ...	౪	ఆచార్యాక్షిప్తప్రత్యయములు	౨౪
జత్యవిధానము ...	౪	స్వాకాక్షిప్తముల నిజనములు	౨౪
అజుతములు ...	౪	పూర్వప్రయోగములు	౨౫
హలుతములు ...	౫	శనగయతపదములు ...	౩౧
దేశ్యములయందు తెనుగులయందు వచన		సకారయతపదములు ...	౩౨
హపములు ...	౫	బండితాలలోడిపదములు	౩౨
ద్వితీయావిధములు ...	౧౧	కవగద్వితీయభకారములు	౩౨
తృతీయావిధములు ...	౧౨	కవగచతుర్థభకారములు	౩౩
అచేతనసమీకద్వితీయతృతీయము	౧౩	వగద్వితీయభకారములు	౩౩
అన్యయములు ...	౧౪	వగచతుర్థభకారములు	౩౩-౩౪
స్త్రీప్రత్యయకారకములు	౧౪	వకారద్వితీయభకారములు	౩౪
తెనుగు గొకయత్సరముపై సంస్కృత		కియ్యవభృగలపదములు	౩౪
సమాసములు ...	౧౫	మకారహకారసంకలితపదములు	౩౪
తెనుగు సమాసములు	౧౫	క్రారాప్రదిగలపదములు	౩౪
సంబంధములు ...	౧౫	ముకారములపదములు	౩౪
సప్తవిధకర్తృభారయములు	౧౫	త్రిశూలబంధపంచచామము.	౩౬

శ్రీరాణ. ఆంధ్రకౌముది.

క. శ్రీభామానందోక్తిక, భాభవనిజయందహానధాగధగశ్రీ
శోభితశుభతత్తుచకుం, భాభోగకిలాపి వేంకటాచలవాసా.
వ. అవధరింపుము.

సీసమాలిక.

శ్రీకరమ్మగను సంస్కృతమునకును బ్రాకృతమునకుఁ గలలక్షణములు దెప్పి
తెనుఁగున నావిధమ్మున లక్షణము చేయ రాళ్ళుని యదియొ నేరంబు గాదు
తొల్లిటిసుకవుల శెల్లను నను ధన్యుఁ గానించుతలఁ పింతె కాని యనుచుఁ
గుకవిజనాజ్ఞానఘోరాంధతమనముఁ బోఁగొట్టఁగల్గు కౌముదివిధాన
నిల మున్ను దెలుఁగున నెవ్వారెఱుంగని యాంధ్రకౌముది యనునట్టికృత్రిని
సీసమాలిక గాఁగఁ జేసితి నిపు డున్నకవులకు రానున్నకవుల శెల్ల
నుపకారముగ నిది యెపుడు నాచంద్రతారార్థమై కౌముది యటల నిలయుఁ
గన నిందు పంజ్ఞాపకరణము మొదలుగఁ దత్తత్ప్రకరణములో దవరు వరుసఁ
దత్తిలింగవదంబు తదృపం బగుటచేఁ దెలుఁ గనఁ దగ నట్టితెలుఁగు ప్రాకృ
తాభిధానముగాన నాలక్షణమ్ములు తొలుతఁ గవులశెల్లఁ దెలియవలయుఁ
దత్తుచుం బనఁగను దద్భవంబును నాఁగ దేశ్య మనఁగ నచ్చతెనుఁ గనంగ
గ్రామ్యంబు నాఁగను గలవైదురెఱుఁగులు కానిని వివరింతు వరుసతోడ
నది యెట్లు లన వితుఁ డబ్బాక్షుఁడు గురుండు గురువు వనమ్మును దరువన నిఁకఁ
దద్భవంబులు పొల్పు ధర్మంబు దరమంబు ద్రుహిణుండు దుగిణుండు ద్రోహి దోగి
శిఖి సిక లక్ష్మీ లచ్చి లఘువు లగువు సముద్రము సంద్రము ముగ్ధ ముగుద
మఱియు మొకము ధనము దనము ఖని గని గర్వమ్ము గరువమఱుఘనముగనము
రోషము రోషము రుద్రాక్షమగు రుదురాక దాక్షిణ్యము దాకిరమ్ము
మర్యాద మరియాద కార్యంబు కర్జంబు పురుండు మరుండు నృశేఖరి నాటవరి
కావ్యంబు కబ్బము గంధంబు గందము యోజులు జ్ఞులు యోజ మనంబు
దీర్ఘిక దీర్ఘియ యర్ఘ్య మగ్గున శుద్ధి సుద్ధిగు శుక్రంబు సుక్తురుండు కౌమరుండు
పార్వ మానరుసంబుయముఁ కుజముఁడుచంద్రముఁడు చంచురుండు కుమారుండు
భావయు బాసయా దోషము దోషము చక్రము జ్ఞప్తవ సంధ్య ఫలజ

స్నిగ్ధంబు నిద్రంబు శ్రీ సీరి మతి మది భగ్నంబు బన్నంబు బ్రహ్మ బొమ్మ
 ఆజ్ఞప్తి యానతి యజ్ఞంబు జన్నంబు జ్ఞుండు వెన్నుండు విద్య విదై
 వైరము వేరము భారము బారము గ్ననంబు తానంబు ధార దార
 ద్యూతము జూదము స్థూలము తోరము సంభము కంబము ధాత తాత
 శేదంబు చిద్రంబు భిక్షము చికిరము కుబ్జుండు గుజ్జగుఁ గులము కొలము
 ఆత్మ మాతుమగుఁ బుత్రులు యత్నము జతనమ్ము రత్నము రశినము
 గర్భ గర్భ ద్వయము దోయి దిశ దెనియూ వీర్యంబు బీరంబు పృథివి పుడవి
 శయ్య సెజ్జగు బ్రహ్మచారి బొమ్మచారి మాధి మాడి యగుఁ జంద్రుండు చందు
 ధాలు డాల్ వాలము వాలు వలము పాల శిల్పండు సెల్లుండు సంఖ్య సంక
 గుణము గొనమ్ము దక్షిణము ద్విక్వినము కంఠమ్ము కంటము ధక్త డక్త విధము
 తము వేశితము వెంచ ఋతుము ర్విక్త విధి విది వీధులు వీధు లనఁగ
 దేశ్యము ల్లగు నింక కెంతరి పొత్తిక కడద లదరులు చక్రటి రపాలు
 ముక్తువ యెరకువ పొక్తుడు రవణాలు కడిది యెద్దెల గొండ్లి కడఁక క్రేడి
 కడవన మిక్కిలి పెద ముగి యెనకంబు పాలపంబు మలకువ పారి విదారు
 తివురుట వెనక్రేడి తొంకువ పూ పొగి వీచోపు నవి లలి విన్నదనము
 పుచ్చడిక నిలాతి యొచ్చెల పుయిగోట వదరులు మలఁత యెల్లిదము తెన్ను
 క్రచ్చుట మర ప్రబ్బ యచ్చిక యనలారు సూడిద కడిపాయ బోడు లులిపు
 వేనవేలాక నవ్వీ గొచ్చె మెదలేసు గొల్లెన యుగద యెల్లి నిసివి
 యోహరిసాహరి యుప్పుఁబట్టియ యతిముటి క్రన్నన యాల మలఁతి
 యాచిత నిరుడు నయ్యాట బు నమ్మెము బమ్మెర కలాటకమ్ము కనుపు
 క్రొన్నల నెత్తు క్రొన్నన వంగుడు క్రీళ్లు వాలాయ మక్కు వాఁక
 తక్లటి యేఁట యెక్లటి బుంగుడు వటువార వండలి వంత వలపు
 లగ్గు ల్లియ వెండి యగ్గంబరిది జన్నపలుకులు చెచ్చెరఁ బాటుండు కరి
 సోబె యోడలదొంతి లేబర డొంగణ లుప్పవడం బర యోల మసలు
 కరకరి సీరిరి కలువడం బన్నువ తెమ్మెర రజ్జులు దిమ్మనంగ
 తల్పయదేశ్వరధ్వవములఁ గలయని తేటనుడుగు లచ్చతెనుఁ గనఁ దగు
 నది యెట్టిలనః—నింక నలరు పేరు కొలంకు నూననా నాముదంబాననాలు
 బుడి తనర మెన్దు ముడు తక్కు వృక్కు రూక లాకులు పాకు బాఁకు మేకు
 గుట్ట మేనిక యెండ కోట వెన్నెల కొల్ల గడి పులి నెల వలి ముడుగన నిఁక

గ్రామా లజాలు పురాణాలు దోషాలు కాస్త్రాలు వేదాలు సంబరాలు
 గంతులు పొక్కులు గ్రద్దలు బొందలు గానాలు మొదలుగాఁ గల కదములు
 వాసేపు వైల్లు రాగేసేపు నీపూను కూసుకుంటా గొంతి గుద్దరాకు
 పాడేపు కాలెత్తి యాడేపు వస్త్రాన నూసేపు గాని కంఠానమీరె
 ననుక్రియ బొడలైన యవి గ్రామ్యములగు నిట్టిరి తెగడునడ నగపురటిఁ దగు
 సరవిగ దీనను సంజ్ఞాత్రకరణంబు వివరింతుఁ గలదంత కపులు వినుఁడి
 ఆదులు స్వగములు నచ్చు లనఁగ నొప్పఁ గాదులు పాల్వ్యః జనాఖ్యలఁ దగుఁ
 రిహి, అకారము కవర్గము హకారము విసర్గలు కంఠభవములై నలుపుగాఁచుఁ
 గన, ఇకారము చవర్గము యకారశకారములు తాలుభవములై యలరుమిగుల
 నిఁక, ఉత్పము కవర్గ మిఁకలు నోవృథవములు దంతోవృథవము వకార
 మొగి ఋతురవములుతగుమూర్ధభవములై యగు శ్చతులసలుదంత్యములనంగఁ
 గన నేత్వ మైత్వంబుఁ గంతతాలవ్యంబు లోత్వ మూత్వంబు కంఠోవ్యము లగు
 నరయంగ యరలవ లంతస్థ లనఁ బొల్పు శవసహలూష్టాఖ్యఁ జనును మఱి జ
 ఇమగన లనునాసికములునొ నికలిగ లివిజహ్వములభవమనంగఁ
 నలయుకథానీయ మనఁ దగు నీరెండుతెలుఁగు కదములలోపలఁగలనిఁక
 నవల నజంతపాలంతసంఘలన సంఘులు ద్వివిధంబులై నెలయు నంగ
 ల నజంతసంధి మెట్లన వినుం దాది శబ్దంతవక్తంబు రదగ్రశబ్ద
 (పూర్వ)వర్ణంబుతోఁ బొందునందిన సంధి యగు దీని కింక లక్యము లొనర్తు
 నచ్చుపై నచ్చున్న నది యకారం బగు నంతయుచ్చా యింతి యివియన మఱి
 యాదంత మీదంత మూదంతముల మీఁద నచ్చున్ననుయకార మగునదినినుఁ
 దానవాలాయిల్లు మానిసీయ్యెత్తుం డిందూ యనుచు వేఁడ నిందన నిఁక
 నవలనిదంతము (లయి)నట్టిక్రియలకుఁ దగు కిషప్తికి నుదంతంబులకును
 నైనచ్చు గల్గినఁ బదరూప మంతట నిర్మలంబుగా వచ్చి నగడఁ గృతులఁ
 గంటి కివెల్లను ఘనున కిచ్చి రనంగ శి (ఖడిగి) కంతహర్తింది రనఁగఁ
 దగిన తనకుదారధర్మశాలసలీల యనఁగఁ ద్రేతాగ్ను లేమయ్యె నాఁగ
 నలయదంతములకే యచ్చు వైసుండినఁ బదరూప మొక్కచోఁ బరఁగునొగ్రు
 నూని కిడుకుడిగె గంగనుకాసె చేష్టాప్తి మహిమెట్టి దెంతోరు లహియనమఱి
 యాకరరూపంబై యగు నిదంతములకొక్కడలఁ జేరిది చేరియిది యనంగ
 నఖలప్రబంధంబులందలిలక్యము శ్వేత్వేతి యొకకొన్ని విస్తరింతు

నెమ్మొచ్చె నాఁగను దమ్మంటలు నాఁగను దివ్యేంద్ర యనఁగ ముడించె ననఁగ
 వానిదవంధ్యజీవన మనంగ ననలజ్యోతుండ నన నిచ్చుచుండు ననఁగ
 నంతం తనఁగఁబరమాత్మండు రనఁ దామరపనేత్రలిండన బ్రహ్మతఁదన
 శౌరిచ్చు భక్తి వేసారక యెంతధికం బైన గురునాథ్ఘ గనుఁగొన నన
 మీ రిప్పు డఁద ఊన్చికను బొత్తిది యన నేయుమీయు మన నేయేయవంగ
 వెలయుదునుండు నివ్వధముగ నింక హలంతసంధులు కొన్ని యమర వినుఁడి
 లభిలక స్థాంతక్రియాంతనకారము ల్నిలుచును బై నచ్చు గలుగు నెడలఁ
 గలుగనియెడలఁ బై కచటతకులు గల్గ నవి గజదదబలై యానకార
 ములు సున్నలగుడుఁ బొల్పుగఁ దగు నీయెదు వర్ణము ల్లాకను బైని వేతె
 హల్లున్నఁ జను వచ్చు నల్లనకారము వరుస వీనికి నుదాహరణ లెన్న
 రిపు నోర్చె బహుమతి నృపుచేతఁగంటివి నీకంటఁ జతురుండు నీకుఁ దరము
 నీకెన్నఁ బ్రతియు భూలోకాన లేఁ దొర కవుల రమ్మని వేదకన్యదీంతు
 వర్ణులవీక్షింతు వనిని నీవసముల నింతువనఁగ నిల్లు నెగడు నింక
 రహితైక్య లు ప్రవర్ణపదసంధులు గల తెఱఁగులు కొన్నింటిఁ దేటఁజుతు
 నచ్చుతెన్నుడుల నంత్యము లగు దురుసులులు నడుమను గడలఁ దగిలెడి
 తటిని వానఁగల యుత్త్యము నిల్పుఁ బోవును హల్లులుపై నున్న నది యెటులన
 నీదురాజులనంగ నీద్రాజు లనఁ దోడు గలిగె ననంగఁ దోడ్దలిగె ననఁగ
 నూరుఁగాయ యనంగ నూర్గాయ యన జాఱుఁగొప్పునా నిడుద జార్గొప్పునంగఁ
 గనువండుగ యనంగఁ గన్పండుగన వినువాఁక యనంగ విన్వాక యనఁగ
 వాఱమించులునాఁగ వాల్గించులన మేలుకనె నన మేల్లనె ననఁ దగు మఱి
 యొక పేరఁగూర్చి వలుకుచోడుపురుకులఁగల యుత్త్యమట్టల నిలుచుఁ బోవు
 గాడుపు గాడ్చనఁ గడుపు కడ్చన నొక్క నవ్వు డడ్చన నిట్లు లమరుచుండు
 నేరుపు నాఁగను నేర్పునాఁ దనరు నెత్తురనంగ నెత్తునాఁ బరఁగు మఱియు
 నులులపై నుత్త్య మట్టల నడుమఁ దగుఁగడనులుల యుత్త్య మట్ల తగదెండు
 కానుపు కాన్పునాఁ గనుము కన్తన నొక్కఁ గలను చదలన నీగతిఁ దగునిఁకఁ
 బరికింపఁ బూర్వక్రమంధక్రయోగము ల్వివరింతు నొకకొన్ని విషయ తెలియ
 నట్టింతములకు వ్యవర్థమా నిట్టింతముల కట్ల కూడిది కలుకుతఱిని
 ఆగడి తగడ్త పొగడిత పొగడ్తనా గిలక గిల్లయనంగ మొలక మొల్లు

నాగ మలక మల్ల నాగఁ బలక పల్ల నాగఁ గొఱత కొర్ర నాగ నిటులు
 చెరలాట చెర్లాట చెలికానిరాక నాగఁ జెలికానాకనగఁ దగునిక
 నేకపదమున కిత్వ మణఁగుఁ గల్గుఁ గొలిమి కొల్లి యనఁ దగు మఱి పొట్టి
 లేను పొట్ట నన నెను మన్నెటికిము మన్నెల్లి మన నిట్లమరు నవలను
 దెనుఁగున నైయకాలకును విరిశిత్వంబు వచ్చు నెఱుగును బయిని పైని
 లయిదును నైదును దయివాఱ దైవాఱ నపు నెను గవులు కౌలనగనిటులు
 దలఁచఁ గ్రియాపదాంతము లై నరేఫలపయి నుత్ప మంతటఁ బరఁగు నణఁగు
 నొకచోట పాల్లుపె నున్న రమాధవుఁగొలుతురు తలఁపుచున్నువు ననఁగఁ
 దోయజకువలయాపులు పశ్చిమాద్రిపెఁ గ్రుంకుదు ర్వడిగ నా నింక నవల
 లఘువులతుదివాలులకును పాపలనున్న సున్న లూఁదుచుఁ దేలుచును దలిర్పు
 ఘనుఁడు ఘనుఁడు నా నినుఁగ నెను నినుంగ నెనన నన్నునునిన్నుననియెడినుఁడు
 వులపె నకారంపుఁబొలలే నిలుచుఁ బోవు నచ్చుపె నుండెడియట్టిచోట
 నిన్ను నెఱుంగును నిన్నెఱుంగును నన్ను నెఱుంగు నన్నెఱుంగునానిటులఁ దనరు
 నవలదీర ములపె నఱుసున్న నూఁదరు గూఁడు తూఁదన నిట్లు గొఱలుచుండు
 నరయంగ నెఱమీఁద నన్నకారపుఁబొల నూఁదఁగఁ దగు నచ్చుపెఁ దగునెడఁ
 బన్నుగ నందిని యన్నెటితరిఁగినా నెన్నుండు నరున కిచ్చెన్నుదుటన
 నిటుల వెలయుచుండు నింక జెప్పితిలు లేలేవెదఁ బ్రథమాంతములవఱకుఁచ
 టతపలై దును గనెదదవలె రామిండు గియె య్మీఁద సెప్పెను గురుండు
 దక్కిరి ధరతుండు దిక్కు శత్రుఘ్నుండు వుటైనా లక్ష్మము లిట్టి వింక
 నవల సుబంతకర్యాయఁబు నెర్పడి సర్వవిధక్తులసరిఁ దెలుపు
 దలద్వితీయయు మొద లాఱువిధక్తుల యాకాంక్ష లేనిచో నలరుఁ బ్రథమ
 యలప్రథమయు ద్వితీయయుఁ దృతీయ చతుర్థి పంచమి షష్ఠి సప్తమియు నవల
 సంబోధనయు నాగ సరఃతో నెఱిమిదివగల విధక్తులు వఱలుచుండు
 దుమువులు బ్రథమగ నెఱున నెఱు లనునఁరెండునుద్వితీయయనఁజెలంగుఁ
 జెలి చతోదితోఁజెలఁగుచుండుఁ దృతీయ యావల కైకొఱ కనఁ జతుర్థి
 వెలయుమఱి, కలన, వలన, కలెను పొంకెయనఁగను బంచమియైయెనంగు
 నూహించఁ గి, కినులు, యొక్కి, కు, కునులన వచ్చయై చెన్నారు సరవి నింక
 నిండు నందు ననంగ నియ సప్తమిగ నొక్క నదిరిపిలపు సంబోధన మగు

ఆంధ్రకౌముది.

దున వీనికి నుదాహరణలు రాముండు, రాముని, రాముచే, రాముకొఱకు,
 రాముభద్రువలన, రాముచంద్రునకు, శ్రీరాఘవునందు, నోరామ యనఁగ
 వలఁగూర్చునదివిధియకు గుఱించి యననాహరిగుఱించని రిట్లు లమరు లనఁగ
 ల చేసి యనుత్పత్తియకు వచ్చుటంజేసి యనఁగ రాజిల్లు వలన ననియెడి
 యంచు కలరు శ్రీవలన వనంగ లోపలను వచ్చి కిలగోపల వనంగఁ
 నరును విషయార్థమునను వచ్చుచు న్నభిమికి భరతవిషయమునఁ జతురుఁ
 నఁదగు నిఁకఁ దర్పచూడులకు విధిక్తు లెక్కడిచిందఁబు లెప్పి యనినఁ
 ల్లులును విసర్గములుఁ బోవ నం స్మృతకదములఁ దెనుఁగువిధిక్తు లెక్కఁ
 యుషవాచకములై పరఁగునదంతకెబ్బులు లన్నియు నుదంతము లగును
 లయదంతంబు లుదంతంబు లగుచోట నొకనిఁ జెప్పఁ దలంకనొదవు 'దు' వది
 యేదనె యటసున్నతోఁగూడి రాఁదగు ఘనయతుఁ డనఁగ రాఘవఁడన నిఁకఁ
 న నాంతనాంతయుకారాంతకెబ్బులలో నొకకొన్ని పొల్పుగ వినుండు
 గ బ్రహ్మ వేధ మాంధార నేత నియంత హరి కర మొదలెనట్టికెబ్బ
 లకు డుక్రత్యయ మలయత్వమునురాదు ధాతధాత్యఁడనంగఁ దనరునొకటఁ
 గభూరముఖ్యకదచతుష్టయముతుద వచ్చు నదింగు డుత్వంబు వినుఁడు
 గారుండుఘారు వృద్ధుఁడు వృద్ధు నీచుండు నీచు మూర్ఖుఁడుమూర్ఖు నెగడిరనఁగ
 ట్టంబు లిట్లు చెలంగును వరుసగ నింకఁ దద్ధేదంబు లెర్పఱింతుఁ
 కఁగఁ దిర్వ్యావృచకకదము ల్లాకెడిఁ బురుషాఖ్యల ఒకల్పముగ డువు గని
 టలు నెట్లనె నురిగుం దురిగిము గి కేలద్రుఁడు గి కంద్రమన ఘనుఁడుఘన మన
 సింహుఁ డనఁగను నరిసింహ మన నృకఁతీరవుఁ డన నృకఁతీరవమన
 వ్యోత్తిముఁడు నాఁగ నెశ్వోత్తిమమన నైరావతుండినఁగ నైరావత మనఁ
 క్కంద్రుఁడనఁగను బక్షింద్రమనఁ గోకి లింద్రుండనఁగఁ గోకి లింద్రమనఁగఁ
 క్కొన మఱి వర్ణభేదములఁ దలిర్పు జాత్యశ్వివాచకకెబ్బములను
 క్రత్యయమె యొప్పెకగిరి దెల్పెదఁ గిరిసలండు బొల్లండు నీలఁ డనఁగ
 తి జన్నఁ డనఁగ జమ్మండిన సారంగుఁ డనఁగినిట్లు లుదాహరణములలరు
 వరములఁ గొన్ని వరఁక డువుఁగిని మందరుఁడు మందరముననంగఁ బర్వఁ
 డుఁబర్వలిమ్ముగోత్రుఁడుగోత్రమునముద్రుఁడునముద్రమననిట్లులుసురతరుఁడు
 తరు వనఁ బొల్పు మఱి యాగరిని బ్రయోగములు కల్పంబులఁగానవింకఁ
 ఁద నిదంతకెబ్బముల కన్నిటికిఁ బ్రథమకేవలనంబు పరఁగ దెందు

హరి మతి నారి యప్పురవిచేఁ బ్రాతివదికము రిదన్దంబు తేటవలునుఁ
 దగ నుకారాంతపదము పురుషాఖ్యల ప్రత్యంబు చుత్వంబుఁ బొందుచునుఁ
 బ్రభుప్రభుండన రహిగ నిష్ఠిగముగ నురుఁడు గురువునాఁగఁబరఁగుచునుతి
 యీదారి నుకులు లే వెదికి స్త్రీలింగ వదయులనును పుత్రత్యములె
 వచ్చును ధేనుప్ర వధు వనుగతి నింకఁ దక్షిణ యలముదంతముల కెల్ల
 ప్రత్యంబు గల్గుఁ బోవుచు మీఁద రామపు రామనా బామపు రామనాఁగ
 మేరు మేరు వనంగ నూ రూపు వన రఘు రఘు వన నిల్లు వరఁగు వవలను
 సరవిగ గలుగుట శబ్దముల్ రెండు ప్రకారములే చెప్పి కటువు చటువు
 నానిరాజులు నిట్లు లావల నింకొక్కవటుశబ్దము చువుల వటులు నెటవ
 వటుఁడు వటువన నీవరుచ నువాగురణములు రెప్పు దనర్చుచును
 నిని యజుత్రద్రవమైకవచనమునా నిక హలంత్రద్రవమైకవచన
 ములని యెట్లన్నఁ దెల్పుచు నొకకొన్నింటి సరవిమీఱ మధులిట్టబ్రమునకు
 మధులిసా మనఁ బొల్పు ను? ము సూభుష్పదముకుదనున్నక కారమున కదంత
 మైన జత్యము వచ్చి తోన భూభుజఁ దనఁ జెలఁగుచునుండునిట్లులనుమోముఁ
 దెలియ శబ్దాంతహల్లులకు ద్విత్యము నుత్త్యమును రాఁగ వాస్తువ్రక్తును విరాట్టు
 మధులిట్టు ద్విత్తునుమాడ్చి నొక్కను గొదవ హలంతములకెల్ల బయినుకార
 మునురెను కతన నుదంతశబ్దములకైవడి లక్ష్యముల్ గనుఁడు మీఁద
 విత్పదంబునకును ద్విత్యపదంబునకును వేదవిదుండునా విద్విషుఁ దనఁ
 దనరారుచుండు నీవారిగ నావల నింక నాంతముల శేర్పటింతు
 ఇన్నంతములవయి నెఱఁగఁకుద్రవమైకవచన మిహంతాలవలెనె కృతులఁ
 జక్రియు వక్రియు శార్క్లి యప్పులఁ దగు నింక బ్రహ్మశబ్దంబు దక్షఁ
 దక్షిణ నాంతశబ్దముల కన్నింటి కొరునానుధే ముమై యొక్క నెదల
 *చుప్రవికల్పమునఁ గలుగుఁ బేరు గానిచో నాంతాలఁకుద్రత్యయాలె వచ్చుఁ
 గృతవర్తుఁ దనఁగను గృతవర్త యన దేవకర్తుఁ దనఁగ దేవకర్త యనఁగఁ
 బుణ్యకర్తఁ దనఁగను బుణ్యకర్తఁ దన నా రాజవృద్ధమునకు రా జనఁదగు
 నలయచేతనముల నాంతాల నొక్కచోటుల ముకారపుకారములు వరుసగఁ
 బాసఁగఁకువిధము దెల్పుచు నింకమీఁదటఁ గనుఁగొనఁ గర్తముఁ గర్తువనఁగఁ
 దశరంగ ధర్మము ధర్మపునాఁ జెల్లు వవల ముతుప్ప)త్యయాంతములకు

మంతుఁడనంగను మతియు వానంతులులకు వంతుఁ డనఁగఁ జెలంగు నిటులు
మరిమంతుఁ డన బుద్ధిమంతుం డనంగ భాస్వంతుఁ డనఁగఁ గులవంతుఁడనఁగఁ
బరగునేకాక్షరవదములఁ స్వఁగ శబ్దాత్పద్యముల్ చనుఁ దెరుఁగున
శ్రీయన శ్రీయన శీయన శ్శయన జ్యాయన *రాయన మాయనంగ
నబల కామిని తరు యజ్ఞ చక్రి యనంగ వసునతోనిని యుదాహరణములగు
నవలను మువ్రత్యమును వచ్చుతెఱఁ గింకఁ దెలిసికిచేసెనఁ దేట కడఁగఁ
దెలియుండు ప్తావరతిర్యగప్రాశినాచకముల నేకవచనము మువగు
నగము పన్నగము గండమునాఁగన్నిలఁగృతులంబులక్ష్యములెనఁగుమతియుఁ
గనఁ బ్రభునికవచనముకారమునకుఁ †గమనిమ ముక్తముకార మొనరి
దానంబు ధర్మంబు గానంబు కదనంబు వదనం బనఁగ విష్ణు వజ్రులు నిక
నాశబ్దమున కొప్పు నావ ద్యాహాశబ్దముఁబ దిని భువి యనఁ బొనఁగు నిక
భ్రమవదం బభిలాషవదము నొక్కొకచోట స్త్రీలింగమావమై చెలఁగు నెట్లు
లన భ్రమ భ్రమ నున నభిలాష యభిలాష నునఁగ నీరీతుల నమరు మతియు
స్త్రీలింగరీతిఁ జరిత చక్రము లొకవర్ణిఁ దరగు రామచరిత యనఁగ
హరిచరిత్ర యనంగ నమరశబ్దము నట్ల యమర యమరుఁ డన నలగుచుండు
దనరంగ దూతకదమ్మను స్త్రీలింగరీతిఁ జెందును హరిదూత యనఁగఁ
దెరుఁగున నేకవచనముల్ బహువచనములెగాని ద్వివచనంబులు గలుగవు
రహి నింకఁ బ్రభమాది బహువచనములు తెలిసికిచేసెనఁ దేటఁగఁ
బుగుషవాచకములై పరఁగు నదంతశబ్దంబు లన్నియు నుదంతము లగును
బుని దెరుఁగు విధగు లెల్లెడితటి వని మున్ను దెట్లుట నలయుదంత
ములమీఁదను లుకారములు వచ్చు బహుతరు రాములు భీములు సోములనఁగ
నలద్విత్వముమొకలొ నాటువిధర్తులు పయిరున్నతటి లభ్యములై వచ్చు
రాములఁ గనియెను రాములచేతను రాములకొఱను రాములకత
మున రాములకును రాములమోగు ననున్దివియుదాహరణములై వెలయునింక
సంబోధనలకు ‡అర్థ్యాలుకలుగఁబొచ్చు జనవర జనవరు డనఁగ బహుత

* రైశబ్దమునకుఁ దత్సమరూపములు 'రై, రో' అని సావ్యత్రికము. కాని వ్యవహారమున
నాటగురాళ్ళు చేతిలో నున్నవి. అని ధవాన్తమున 'రా' ఉపయోగింపఁబడుచున్నది.

† కడుదించువు, అనఁగాఁ బూర్ణదించువు. ఇట్టిప్రయోగములు- చింత్యములు. అ, ఖండ
చిండుమున బుకారమువని ? ‡ దత్వంబు.

హ్రస్వదీప్తాంతములై యార యవచ్చు యతులార విబుధులారా యనంగ
 నటుల యదంతంబు లాదు దీప్తము లగు శౌర్య యవంగకు శౌర్య యవ యు
 దంతయులం దుత్వ మత్వస్థు నాత్వమా ముకుకు నా కల్పతరువ యవంగ
 స్థావరతిత్వకృష్ణదముల ముత్వముమీఁది యుత్వ మత్వం బయు మొరయమండు
 జాదనద్రుమయ హంసయ ముత్వహి బహుత రకవి లాంతములైన శబ్దములతు
 దల లుత్వములు దుత్వములగు గోపా బగు జా-బగు దీపదయాసు రవంగ
 వరుస లక్ష్యము లిది యవంగకు లిక ఇవార ముల్ బహుత నుదారము లగు
 హరులు కవు ల్లిరు లాది కూ శబ్దస్థు లిక హలాంతస్థు లేర్పడితుఁ
 దెలుఁగులకడల హల్లులకును ద్విశ్చోలు నుత్వోలు జతకూ? యువగుఁ గనుక
 త్వస్థులు వాక్కులు ప్రశ్నలు బహుతకు ద్వస్థులు వాక్కులు ప్రశ్న లగును
 రాజన బహుతకు రాజులు వాఙ్మెల్ల బహుతఁ గొన్నిటి ద్వితీయములు విరుఁడు
 వేదవిత్తు లనంగ వేదవిను లనంగ విద్విత్తు లనంగను విద్విత్తు లన
 భూభుక్తు లనంగను భూభుజ లన విక స్త్రీలింగములకు నీరెండు పేర్ల
 చారిగా నల "హలాంతాద్వా"యనెడి మాత్రధంగి హలాంతశబ్దములమీఁదఁ
 దాబ్ధికల్పతచే నవరంగ నలఁచుత్వదము నమిత్తులు నమిధ లన మఱియు
 దిక్పదంబులు దిశల్ దిక్కులనంగ నిల్చి వెలయును లక్ష్యము శ్వేతునేజఁ
 దగు విక మీఁద ద్వితీయముగల్గి నాంగంగఁ దాంతంబులయేకతరుబహుతకు
 రూపద్వయమున మరుతు ముగ్ధవ మరుతు న మరుత్తులన రాజులు మఱి తగు
 నిండ్రజతుఁ డనంగనిండ్రజత్తుఁడు నా పశీక్షిత్తుఁ డనంగ బశీక్షితుఁ డన
 నింక యుష్మచ్ఛబ్ద మేకత నీ యవ బహుతకు మీ యవఁ బ్రబలు గానఁ
 ప్రథమైకవచనాన వచ్చు పుకారంబు రహిబహుత్వమున రురాలు వచ్చు
 నీ వనుచోటుల నీవనియును డనరాదు నీ నీవు మీ క్షీర్ణ లనంగ
 ననఁగు నస్తచ్ఛబ్ద మేకత నేమన బహుతకు మేమనఁ బరఁగి ప్రథమ
 నేకవచనమున తెనఁగు నుకారంబు బహువచనమున ము వచ్చు నవల
 నరయ నా, మా, యవ నఖలనిధిత్తుల నేకత్వబహుతల ననఁగు వరుస
 నే ననునటుకున కే ననఁగా వచ్చు మే మనునటుకున కే మనఁదగు
 భూమి నే నేనన మే మేమనఁగ నొప్పుఁ గవిరాజు లిది లెప్పి గవవలె నిక
 నరయంగఁ బంచవిధాండ్రకబ్దములలో దేశీయముల వచ్చులెనుఁగులందు
 పరవిగా నేకవచనబహువచనముల్ వివరింతుఁ గొన్నింటి వికదముగను

గనుచు తిర్యగ్వాచకపదములందునఁ బరఁగు నొక్కెడకు ముద్రత్యయ్యాలు
 వారున నుం బారున మర నుగానూరణలు లీకీతిఁ దనర్చు నవలఁ
 దెలుగుల దేశ్యాల నల ప్రాతిపదికంటె ప్రభ మిక్వవచనమై పరఁగుమందుఁ
 గలువ నలువ నాఁగ గడి మడి మఁగకు జెకుప్రహుప్రవాఁగఁజెలికపాలఁకు
 ఎక్కు గేదెము గాదె తప్పి దిప్పి యుగాకు మల్లె మొల్లె యునాఁగఁ జెల్లు నవలఁ
 దగఁ బడి సోల ముత ముకనా నుకుల బా మూర ముదనా పేరులందు
 నల యెఁకుద్రత్యయి బహుస్మలోఁ బ్రకాశాస్మాచకములై యురువోటఁ
 బడెఁకు సోలెఁకు ముంతెఁడునాఁగ బారెఁడుమూరెఁకునాలక్ష్మములగునుమఱి
 అచ్చతెఁకుఁగున నదంతపురుష వాచకపదమున కుప్ర వికల్పత తగి
 వరుసగ-పాప పాపఁకు గొల్లి గొల్లిఁకు మూల మూలఁ దన నీ కూర్చి దనరు
 నవల నుదంతములందు ఁద్రత్యయము తగి చెఱువుఁ దనఁ బాలుదు నొకట
 బహువచన మగు లు పర మైనపూర్వవర్తముల కుత్సా బివంతముల వచ్చు
 సరి యెఱునేకవచనముపము లుకార మనుర బహువచన మగు సరు లన
 నిఁకమీఁద నొకకొన్ని యేర్పడుకు వినుఁకు రహిత్యమూఁద క్షరములచేత
 బరఁగు నిదంతశబ్దముల నడిమి ముద్రముల యిత్యంబు గలిగెనేని
 గనఁ దుది నడిమి యికారములకు రెంటి కుత్సంబు వచ్చి బహుత్వమునను
 గలుములు ములుకులు గరుకులు నా నిష్కల లక్ష్యములగునఁ జెలంగు నవులఁ
 గొల నకుశబ్దముఁ గో నకుశబ్దముఁ లలి బహువచనములకు గులు గని
 కొలదులు కొలఁకులు గోనులు గోఁగులు నానొక్క మఱి పేరు మీను చేస
 న నినియు బహువచనముల లుత్వము వచ్చి పేలునా పాలునా జేలనఁ దగుఁ
 గనఁ జెడ్డి యర్పదమునఁ గల లత్సంబు విరళమై పెఁడిల స్పరణఁ దనరు
 బహుత నిం ద్లనియెడిద్రత్యయి బడి చెడి పెఁడ్లిండ్లు వాఁగను వెలయు నవలఁ
 బల్లు నిల్లునువోట బహుతను బిరుపూర్వకముగా కులువచ్చి కండ్లు కుమ
 లిం డ్లిండు లన నిట్లు లెనఁగును మఱి యచేతనము లైవట్టికబ్దముల కెల్ల
 బహుత నట్టులు కులు వచ్చి కండ్లుకు ముండ్లు ననఁగ నీరీతుల ననురుమఱియు
 వినుఁకు విల్లునుచేతనశబ్దమున కెన్న బహుత కులులు రెండు వచ్చునదల
 విండన వింకులు విల్లులు నాఁగను హవత్రయ్యాలున హాధిగాంచు
 కుటులపై యెచ్చు లంకురు తోవుఁ బాడులు కుడ్లునాఁ జెంకులు చెడ్లనంగఁ
 దేఁటులు తేంట్లునా బోఁటులు బోంట్లునా నెగడుఁ జండిఁకమ్మనెఱు వాఱు

యనెడు పేరులతుదలను బహువచనములఁ దులువచ్చుఁ గనుండు లక్ష్యములను
 శేతులు నేతులు వాతు లచ్చట్టుల నావల సంత్యములైన దురులు
 లకు లుకారమువచ్చు డత్వాది శత్యమాఁ బ్రేరున్న యుత్సంబు వాయు నొకట
 వినుఁడుత్రాడులు త్రాళ్లు పేరులు పేళ్లు కాఘలు కాళ్లు వాగనువెలయుతాయి
 వేయి రేయల వ్రాయి నాయుక్తు లట్టనా తాయి వేలును రేలు వ్రాలనంగ
 నిఁక నేకవచనమునకు బహుత కొకవగ నయరు దాయి కేలనఁగ నిరులు
 పాలు చాలన నిట్లు వరఁగుభావ్యములపే శ్లేషములు జొన్నలు నాళ్లు వడ్లు
 గోదము లులువలు కొట్టలనఁగఁ జెలియలు కోడ లా ల్కడద లనుపదము
 లతుదలఁద్రులువచ్చులరుఁ జెలియఁగఁ కోడలఁగ్రునాఁగ్రునుమఁదంఁగ్రునాఁగ
 నావలను యొగలిపూపులు దక్కను దీనిలం దరుల వర్తిలెడిపేళ్లు
 వానిపూపులయందు వర్తిల్లు బహుతను మల్లెలు సంపెగ ల్లోల లనఁగ
 నిఁకమీఁద నొకకొన్ని యేర్పరించెదలెస్సె యరయుఁడి నాఁకువీడన నివిజహు
 వచనములను వాంఁడు వారు వార లనంగ వింఁడునా వీరునా వీర లనఁగ
 నీరీతిఁ దనరారు నీశబ్దముల కెల్ల బహుతను ద్రురు లివి వచ్చు నిటుల
 గాఁడునకును గాంఁడు గారునాఁ దగు పాఠేగాంఁడునాఁగను బాఠేగారనంగఁ
 గొండ పొదండ రేయెండ చంద్రమశబ్దములను బహువచనముల లు వచ్చి
 గొండ లనంగఁ బొందండ లనంగ రేయెండ లనంగను జంద్ర లనఁగఁ
 దగుఁగూఁతుర నెడిశబ్దమునకురుత్సంబులొలఁగునునిలుచుగూఁతురునుగూఁతు
 కూఁతురు ల్కూఁతులు కొఱబుడు రన నిట్లు లిఁక ద్వితీయవిధంబు లేర్పరింతు
 నాదేశముల నగు నలయుదంతములకు స్వాభావికోదంత శబ్దములకుఁ
 బురుషాఖ్యలగుచోటఁబొసఁగు నిక నులు రెండు రామునిగాంచెను రామునరసె
 శంభుని నడిగెను శంభు నర్థించెనా వరుసతో నివి యేకవచనము లగుఁ
 బారి నుదంతంబులు పురుషాఖ్య గానిచో భవినకారపుఁబొలునుపు ను నిలుచు
 నజరభూమిజముఁ వారివాయుధేనుపు నడిగెఁ జెట్టుం గట్టు నడుగఁ దనఁగ
 నలయుదంతముల నదంతములను నట్ల పొసఁగు నకారంపుఁబొల్ల యొకటి
 శౌరి నీక్షించెను శౌరిఁ గనుంగొని నతివ వారసె బ్రహ్మ నడిగె ననఁగఁ
 దగునుదావారిణము లగునిఁకిట క్షకర్తములైన క్రియలపైఁ గలిగెనేనిఁ
 గన నచేతనవాచకపదముల ద్వితీయ లొకచోటఁ బ్రథమలై యొప్పుదుండు

* పొల్లయని యదంతరూపముకూడ నీవి కిచ్చెను. అది యుదంతమున గాకయున్నది.

బలుఁడు సొమ్ములు దాల్చెఁ జెలులుకోకలుగట్టి నసూతి మిన్నుదన్నె నన మఱియ
 వలనకర్తకములై నజల నారీతుల గిరు లొప్పె ననఁ దరు ల్పెరింగె ననఁగ
 నగునిట్లు యిఁకఁ దృతీయకు పివరించెద స్థావరతిర్యక్తదములు విడిచి
 కనఁ దృతీయాదులకును లోనుగాఁ బురుషాఖ్యవదములవైయత్తురముల
 తుదలయ్యుత్వములపై నొదవు నికారము వహి వికల్పముగ వచ్చుఁ గృతులఁ
 దగుకివట్టికి నీర్వ మగుఁ గువట్టికి నర్వ ముచురుచునుండు నీక్రమము పినుఁడు
 సోమునిచేతను సోముచేత ననంగ గురునికొఱకు గురుకొఱకు ననఁగఁ
 గేళవునివలనఁ గేళవువలననా వెఱని కజనకన నలరుచుండు
 నావల మఱి తృతీయాపిథ క్షిరంబున మయి మె యనునుడు లమరు పినుఁడు
 మానివర్చులఁ బ్రతిమయి నొప్పు పారుఁడినపాఠిథ కిమైబొల్పునధవుఁడనఁగ
 నిఁకఁ జిత్తులి వచితు నేర్పడి రామునికై రామకొఱకినంగ మఱి యవల
 సరిఁ జిత్తులికి వట్టి వచ్చును బ్రాహ్మణునికి దానం బిచ్చె ననఁగఁ బ్రాహ్మ
 ణునికొఱకిచ్చె నంచు నెఱుంగఁ దగు మఱి వేంకటాచలపతి కంకిత మన
 నాపాఠికొఱకు సమర్పితు బనుటయే పాద్యంబు వేదాంతవేద్యున కన
 దండీతిరాక్షసాధ్యక్షునకుఁ మ్రొక్కు లనఁగ నట్టిప చతుర్విధము లగుఁ
 బయినిబంచుమిఁటాంపెయనంగఁదనరారుబుధుఁడెవ్వఁడునలువపాంపెననఁగఁ
 గృష్ణునికింపెను గృష్ణునికింపె నననా సరికి విష్ణుక్రమం బేర్పడింతుఁ
 దగునుకారాంతరికబ్రహ్మలకు కునులు వై నగు నెడల నకార మాది నీల్పు
 ననుటచే నలిబలమున కింద్రజిత్తునకును దివగురునకు ననఁ దగు నిఁక
 వరుసఁ బెండ్లాముకు వంతుకు రాజకుఁ డ్రాణముకుఁ బ్రయోగములు గలవు
 మొనయుఁగ నలిబలముకు నింద్రజిత్తుకు ననయిట్లు ముక్తితుకు లమర పెండు
 వహికినలకు నులకము నకారపుబొలు లుండుఁ బొ నచ్చు వైనుండు నెడల
 ముసికి ననయె ముసికెనయె లనకు ననయె లనకెనయె నాఁగి నీటుల నవల
 నలప్రాచీనదికి ముదింలంబు గాసిచోఁ గుకినల కాదనెక్కొనదు నర్వ
 ముచలకు రిమకు నృపానికి గిరికి నాఁగి వరుస సుట్టల నుదాహరిణము లగు
 విష్ణు కొక్కడ పశువేదములఁ బ్రథమలో ఘనఘజాబలుఁడు భిముని కనంగ
 నదిలబలుఁడు కౌరివాధీశుని కిసంగి-సిరికి నెఱుమి తెఱుం గెర్పడింతుఁ
 బురుషాఖ్యల నుదలముల కేకివచనంబు కయినుఁడిన నీ పికిల్పముగ వచ్చు
 నానికారము రాసిచో నకారము వచ్చు పారునియందుపారునం దనఁగమఱియు

న ప్రాణిపదములయందుఁ దివ్యకృపములు కేకవచనము గలుగఁ జైవ
 నివలు రెండును రాక దనఁజు బలకయందు నవియూదనఁ బక్షియందు నుచ
 యాదన్న యట్లు లుదాతెచ్చులెచో నమకు నత్వము వికల్పమున వినుఁడు
 హరువునందుఁ జెలుపునా దన హరునాగుఁ జెలువగునపుట్లుచెల్లు ముత్యముఁ
 బనువుచును ననంగఁ బనువగు ననఁదేలుచుఁ దేలుగు నుచ నవల
 సతిస్తవములు గలు జాడలఁచుగు న్నము లెల్ల బ్రహ్మహాపములు దాల్చుఁ
 జక్షులు ననుసఁగా సోరణగ్లాఢరాహు ముద్దుచునకుఁ బ్రా పనుదునుచ
 నన మఱి హరి వెలుచు ననురాధి సాగియు నిలఁ దనఁగఁ గాడ్చుచును ననఁగ
 నుగునిభక్తిసేయుచు కిచమిచ్చుచు రసిగులకు ఫలాబు లొసఁగుచు నను
 సరవి నిట్టివి సత్సత్వములై యొప్పు నికఁ నద్యేహము లెఱుకఁపఱుతుఁ
 గాలనాచకముల నివల స్తవకుఁ బ్రా పు నచ్చు శీతలత నికుగనఁ
 బగలు మేల్చుచునుఁ బడఁతులకలయిచ్చు మెసఁగు న్నాకాల మట్టికొరలు
 దాచువెడల రిచ భరణభవుగుమూఁగుఁ నేదాకి చదివెఁ గావేఁపుచు
 నెలవ్వులవదినా నెలవినాలగు నితఁ ముఁగఁ సిక్కియ నుదాహరణము లగుఁ
 దెలియ నచేతఁబుల్లు స్తవకుఁ ద్విల్లనుకు శ్రీతీయము వచ్చు నది ముఱులు
 వని నుచ్చుది మదేభచారి ముఱులఁ దన మునివి కన్దుగఁజేసె నాగన మూఁ
 గలక మలాచెరు బలిమి ననుగ గల్పె నుచ్చు లక్ష్యము ల్గురుఁడు ముగివు
 లచ్చు జెరుగుచ నుదాహరణచోదతములఁజూచు స్తవకుఁ ముగివు
 తీయకు నా వచ్చుఁ దెలియ నాదేశము కొప్పున నిల్చుఁ గొంగురు విసక
 నుఁగ నిట్లు నుదాహరణము లగు ముఱి ముచ్చాణిచాచకోదతములనె
 కన్ను నెచ్చుచు జచ్చు చుచ్చును ముఱుగు గుట నెఱుచు జుట ముఱుకఁగఁ
 జరుఁ ద్విత్తీయచు బాచులిచుచుని నొక్క హాపమా లక్ష్యముల్ హాపియఁడు
 చెలికొటఁజూచెను దెలికొటఁజూడెను విలికొటఁజూకు నిక్షియ ననఁగ
 నెలయుచునును నావల ముఱి యప్రాణివాచకాదంతభ్రములఁజూచు నె
 సఁగుత్వతీయకును బాచుకి స్తవకుఁ నుకారము వచ్చు లక్ష్యములు విరుఁడు
 తరలాక్షి బాహులత గల్పఁ జెలుపుని లతను విరుల్పుట్టె లతను జివుగు
 తగు నన నిత ఇదంతముల నాత్రివిధములగుఁ బొలుచుకార ముల నికార
 మమరంగ వచ్చును విమతుఁ డనినిదెగటారె నని దెగటారె ననఁగఁ
 శ్రాంచము తొలిని రాయుచలు వెడలెనాఁ గడలి నివర్తఁజొదె గంసవైది

యనగ నిట్లు నుదాహరణలు తగు నిక సావరప్రాణివాచకము లగుచుఁ
 దగు నుకారాంతశబ్దము లకారాంతము లగు పంచమితృతీయలను స్తవ
 మి ను బహుత నేకతను రెంటి ను జెల్పగు గట్లనువచ్చెను గట్లవచ్చె
 ననఁ జెల్లి వేలఁ జూపెను వ్రేళ్లఁ జూపెనా నొకయూరనిలుచు వాఁ డూళ్ళనిలుచు
 నన నిక నీరు గోరుచు నోరని యెడి శబ్దము లదంతాబు వాతటిని రేఫ
 లకు టకారములు వాలాయాబుగా వచ్చు నీటను గోటను నోట ననఁగ
 నీడు త్రాడును గోడు గూడను శబ్దముల డకారముల టకారములు వచ్చు
 వీటఁ ద్రాటను గోట గూట నాడగు నిక నావలఁ గిఁ పరమైనయెడను
 బూర్వమున టకారముపము నిత్యమునచ్చి యోకి నేటికి నేటి కనఁగఁ
 దనరానిమాడు నుదాహరణము లిట్లు క్షమమొకితయుఁ దప్పక నిక నవల
 నహిని నచేతనవాచకస్త్రినిగములకు విశేషణ యున్నపున
 కమున్నన న్నొండు గనుగొను డికతెస్స హద్వద్భాగ్యదాయక మనఁగ
 వచ్చునిసభ ముమీలసిత బహునికఁ వెలుగుబహునదనములకుఁ బ్రాణి
 పదము నట్లఁ నేకనదన మని విశేషణములు తగు హాగణములు ఖ్యాత
 మనఁగ ననన్వరము లధికబహు పదగు ధ్వాస్య సనశ్చేన మయ్యె ననఁగ
 నానలఁ వెలుగున నన్యాయాల మున్న పదములు కొన్ని యేర్పఱుతు వినుఁడి
 యప్పు డిప్పుడు గాన వచ్చుట నిచ్చుట వక్త డ్వికపఁ గాకఁ గూడ యీడ
 నుటియు వేసులు పునుములు గాన ననుగనవి వేడి క్రిస్తుట నాడగు నికఁ
 వెలుగున నొకకొన్ని స్త్రీ వత్సయములు జెలియఁజెప్పిన స్త్రీవులు వినుడు
 మొదలను గుణపదముల నెనయుచు మీఁద నాలున్న దానికి రాలు వచ్చు
 రేఫ కచ్చునకును గృతుల నొక్కొకచోట యతులు వికల్పన నమరియుచు
 జనరాలు గొడ్డలు చహరాలు మున్దిరా లనఁగ నిల్లా లెవలయాలు డక్త
 ననల నాడను సత్యమును వచ్చి వగలాడి చిన్నెలాడి యనఁగఁ జెల్పగు నిక
 నలకతై యున్న సత్య మును వచ్చి సాగసుకతై నెలకతై చెలికతైయనఁ దనరు
 నాత ఎత సత్యమును వచ్చి గుబ్బెత కొనురెత యనఁగఁ దగును మఱి యెటు
 కెత చాకెత తిరుమాలెత బోయెతన నయోజాతివాచకముల సరణిఁ దనరు
 నవల సాని వత్సయము వచ్చి యేలికసానినా ముతరసాననఁ దగుఁ
 బూవుఁబోడి మెటుగుఁబోడినా సుకుమారతను మనోహరతను దనరి రెండు
 ననువుగ మతుబరమున నిపాతము లగు రహి క్కె నిటువంటి ప్రత్యయముల

నాద్యచ్చులను యతు లమరింపరాదనికఁ గారకములు తెల్పుతీసింప వినుఁ
 డవలను గ్రయకు హేతువనాగఁ దగునది కానక మరుచేరు గాంచు ననియు
 రహిఁ గర్తృకర్తరణస్సృప్త దానముల్ కడునపాదానాధికరణము లని
 యాఱువిధముల నగుఁ గారకము లవియె తయోవిశేషివిధములఁ దగు
 కర్తృకరణకారకములయగుఁ దృతీయ క్తికారకమున కనున్వితీయ
 రహిస్సృప్తదానకారకమునగుఁ జతుః పాణిగా నలగుపాదానకార
 కమున బుదయ యధికరణకారకము నున్నది ననునంగ నెట్లు లన
 నీవఱ కెవ్వ శిశ్రోహ గాఁనియది శిశివిడిచినేదఁ బెలియుఁ డింకఁ
 గనువేషక స్వతంత్రత్వము హేతుకర్తయు క్తికర్తయుఁ దగ నభిహిత
 క్తియభిహితకర్తయు నని క్తి యైదు శిశిముల నలన నగు
 తో డిల నేలుదున్నాఁడనంగ స్వతంత్రత్వము గుడు లెస్స గానఁబడియె
 విచయమాతులు హితములు మొగునగు నాఁ మొగిదుహితములుబిదుమాతుఁ
 డరుదు నీలగుచు నరుహించఁ బెట్టిక హ్యుక్తగానిది హేతుకర్త యయ్యె
 హేతులకోషము ల్లానె కిచ్చుచు నవి కహికోషము కర్తయులేక
 క్తితానే యయ్యెఁ గనుక లెస్సగు వికీకరుఁగఁడనగాఁ క్తి క్తియయ్యె
 గొనకొని సూపకానవిచేత కర్తయు పక్షియుగాఁ జేయఁబడియెను నని
 యన్నంబు పక్షియైదు మలకను గనుక మభిహితకర్తయగుదు నెలయుమాఁడు
 వండు సువారంబువాఁ డన్న మింకఁ సికరత మనభిహితకర్తగు నుండఁ
 గుఱుఁ గ్రయచేతఁ గనునిష్ఠయుగఁ బొందఁ దగినది కర్తాఖ్య ననునది యె
 శిశితకర్త మనీషితకర్తయు నలఁబూర్వశాసనీతాఖ్యకర్త
 మశితకర్తయు క్తికర్తకర్త బభిహితకర్త బభిహితకర్త
 మరుదుఁ గర్తయు సప్తావ్యయములచేతఁ దగుఁ పల్పెదరు వగునగ పినుఁడు
 జనపతి యన్నులు సావడియెను నన నీషితకర్తాఖ్య నెనగుదుడు
 మును మూర్ఖుఁడు విషాబుఁడినియె ననంగ నిది యయ్యెనీషితకర్తయగుచుఁ దనను
 దొరకొని బాలుఁడు మవ్వగప్పించుచుసాన్నులు మెన వెడి ననంగ నిదియె
 యీక్షింప నీషితానీషితకర్తాధిధానముచేతను దనను మిగుల
 నాదేవదత్తుఁడు యజ్ఞదత్తు కెఱగొంగడి నడిగెడి నని వడిగ రెండు
 కర్తయు లునుప నకథితకర్త లగుచుండును గృతులగు సూహసేయ
 మూర్ఖ శిష్యుఁడు గ్రామమునుగూర్చి పోయెడిని గుఱుడు తచ్చిష్యునిమదినిఁదలఁ

పును గానుముచున్నా పోలేయచున్నాఁడనిచిష్టుఁడలకర్తతను గనియెను
 గనుక నిట్టిది కర్తకర్తనామబుచేతను దనరాయచూడుచు గణించి
 శ్రీయజ్ఞదత్తునిచే జూప నడి నల్లబడుచున్న దనఁ జూచి వధమయైన
 కతన నిదియె యభిహితకర్తనామధేయబుచే బొల్పుగ నలరుచుండు
 యజ్ఞదత్తుఁడు చూచి న్నలుచున్నాఁడనుకరణి యుత్తరహితకర్త మయ్యె
 నల క్రియాస్థియగు దత్త్యతనాథుని జూచి కరణహృదయ మగు నదియె
 గణనగ బాహ్యకరణము శాంతకరణ మని కరణబు న్నబలు రెండు
 తెలుగులు నెల్లప్పు డేనదత్తుఁడు క్షతిచేతను జన్మవచ్చెను నెఱుగు
 చున్నాఁడనుగ నిది యూహించి బాహ్యకరణ మగుచు దలంపు రహికి నెక్కు
 శ్రీశుంభు కన్ములచే హావముచు గిహియింపుచున్నాఁడన నిట్టి దెల్లఁ
 బూకింప శాంతకరణాభిధానము చేతను మిగుల రాజ్యము నింక
 నివి యెను గుట తెల్పిని గోరు నాతఁడె సగ్రహదానాధ్యక్ష గను నదియు
 మఱి ప్రేరిక కర్తయనునొత్తకర్తయను ననిరాకర్తిక మ్మని రహిగి సగ్ర
 దానమ్మ శ్రీతమిషిధము లగు నెల్లన గురుపుణ్యుఁడ గిజుకొఱకు నాపు
 నిచ్చుచున్నాఁడ నిదియె ప్రేరికసగ్రహదాన మగుచు తెన్ను దనరు మహిని
 ఋషిరా జులు శిరునాకిఁ జేయునది యెగురుచున్నాఁడన సరివిగ నిది
 యనుమంత్యసగ్రహదానాధ్యక్షులబుచేతను రహికిట్టియగుచును దిలంప
 నరుండు హాకొఱకు పేరుచ్చుచున్నాఁడనుగ నిది హాకొఱ నాడెమమర
 నల యనిరాకర్తికాహృదయసగ్రహదాన మగుచు దిగుఁ బ్రబంధముల నింక
 నొకచోటునుండి వేరి కిచోటి కనుగుట గానిపించిన నపాదాన మగును
 జల మచలం బని చల చలపాదానము రెండుపేరుల నొప్పుచుండు నందు
 శాతు కిది తెడి గుట్టుమునలనఁ బడుచున్నాఁడన దీనిచందము గణించఁ
 దగుఁ జలాపాదాన మగుచు నిలాగున నెనఁగుచు నుండును గృతులలోన
 నొగి యజ్ఞదత్తుకు హినినుండియుఁ జనుదెంచుచున్నాఁడనఁ దెలియ నిదియె
 నలుప్రమీతి నచలనామకాపాదాన మనుచు బొల్పెనఁగుఁ గావ్యములనింకఁ
 గడుఁ గ్రియఁజేరిన కిర్తికర్తముల యాధార మధికరణమూ రహి నిది
 యలయభివ్యాపక మనఁగి నొవ్లక్షేపకం బన వైషయికం బనంగ
 నవల సామీపికం బన నధి కరణము నలు దెలుగు లను జెన్నలరు నందు
 నువ్వులయందున నూనె గల దన నిది యె యభివ్యాపకాధికరణ మగు

గురుడు మంచమునందుఁ గూరుచున్నాఁడన నల్లయాహ్లాషికాధికరణ
 మగు బ్రాహ్మణుడు గావ్యమునందుఁ గుఱలుడౌ నన నిది వైషయికాధికరణ
 మగును ఘోషముఁ గంగ యం దన సామీపికాధికరణ మగు నవల నింక
 నదె మొదలివదము తుదియక్షరముతోఁ జెఱచుడిమొదలియక్షరము గదియ
 నదికించిన సమాస ముచ్చు కోవిరు లుకు సంధభాషకుఁ జెల్లు నవియు వినుడు
 తత్పురుషము కర్తృధారయమును బహువ్రీహి ద్విగువు ద్వంద్వవిధము నవ్య
 యీభావ మనఁ దగి యిత్తిగఁ జెఱఁగుల నమగు సమాసము లవియె యరయ
 విలేమీఱఁగఁ బంచవిశేషివిధములఁ బరఁగును దెలిపెద వసుస మీఱ
 రహిగ నుత్తరపదార్థ ప్రధానం బయి తత్పురుషం బది తనరుచుడు
 ననువొంద న్యోపదార్థ ప్రధానమై యెగు బహువ్రీహి యెసఁగుచుండు
 నమరంగ నుభ రుపదార్థ ప్రధానమై ద్వంద్వసమాసంబు వఱులుచుండు
 నరయంగఁ బూర్వపదార్థ ప్రధానమై యవ్యయీభావ మొప్పుగుచుండు
 పయిమెయి చుడుగుమెయి యన నిది ప్రథమాతత్పురుషమయి మలయుచుండు
 దట్టిమీఱఁ కొండతాల్పి యన ద్వితీయాతత్పురుషమయి యలరుచుండుఁ
 జేయీఁతయన దొంగచిల్లర యనఁ గృతినఱకునాఁ బలుగంటినాఁగ గోటి
 జీర యనఁగ రాచసోరునా నివి తృతీయాతత్పురుషమయి యురుచుండు
 వలపుతలక మఁదలుపుపలక యన గడియమ్మా నన ముకుకాటుక యనఁ
 దేలుమందనఁ బాముమూలిక యనఁ జతుర్థితత్పురుషమయి తేజశ్శిల్లు
 మోమోట మనఁగను బాముబీ తనఁగ నెత్తురుకళ యనఁగఁ గిత్తుబయ మనఁగ
 ఖ్యాతి నన్నియుఁ బంచమీతత్పురుషనామమున వెలయుచుండు ననువుమీఱ
 దొరకీవి యడవిజోదులు రాచకొమరుండు కందోయి పూదావి కల్పదంత
 పగడాల్గని చుంపుగము లనంగ షష్ఠీతత్పురుషమయి చెల్లువుగాంచుఁ
 దగ మఱి షష్ఠ్యర్థతత్పురుషములకుఁ గర్తృధారయములఁ గర్తృసంగ
 నలవి కేవ్యపులద ముత్యముకారముఁకుఁ బునాదేశ ముతలను వచ్చు
 హల్లుపై నుడిన నచ్చుపై నున్న బుటాదేశ మును నెల్లిన వినుడు
 వాదపుబులంబు జూదపునవ్వు సున్నపురంగు సున్నపునా గఁగ
 ములైపుబాపట ములైపాప టన నెచ్చుపుటాదరమ్ము మోదపుటలు కన
 వేలుపుటిలి నా వేల్పుటా వన నందలపుటను సన నిల్లు లక్ష్యము లగు
 నిఁకఁ బుటాదేశ ముక్తక లే దుదంతాల మిన్నేలు మొగమాద మన్నయట్లు

రూఢి వ్యవస్థాత్మకములగు దుర్వ మంత్యమునందు గల్గు పదములపైని
 గలిగిన కచటతపలకు జ్ఞప్తిము వికల్పముగ నొక్కొకచోట వచ్చు వినుడు
 పువ్రుణాభి నాగను బువ్రుణాభి యనఁ బువ్రుణాభి యనఁ ద్రివిధంబులఁ దగ
 ములుఁగొన పలుదీపుఁ ముకుఁజెఱుములు లేఁగుబుడన నిట్టులఁ బరఁగు మఱియు
 వ్యవస్థాత్మకములగు గొన్నిపేళ్లకు జ్ఞప్తి మది వికల్పగతి రాదు
 పాముకొఱ యచంగ వేముతీ పనఁ బలుకుచును తీరనఁగ ముక్కుచెముట యనఁ
 జను, కను, నా నిట్టి శబ్దములతుదల నెఱుసున్న దగు సూఁద నెగడఁ దేల
 నెఱుసున్న యె యుడు సరయంగఁ బైని హలాఁగులసంధిసేయఁ గ నెడితటి
 వ్యవస్థాత్మకములగు జనుగవ యనఁ జచ్చుంగవ యనఁ జరుగవ యనఁ
 గన్నుంగవ యనఁగ గన్నుగవ యనఁగ గనుగవ యనఁగ నీకరణి మఱియు
 నీరెండుశబ్దములేకాక్షరములైనఁ బయిరుకారము పోల్చుయి తనరును
 సున్నగా దెలువలె శోధించిహించిన నవల హల్లుల జ్ఞప్తి మగును సంధి
 ఘటియింపఁ జగవ కగవ యనఁదగు దీనికి బిరుయతి యిడఁ జెల్ల
 లేకాక్షరముల కొక్కఁడెల్ల నీరెంటు రెండక్షరముల ను*డలయతి
 యవల జక్రవక్రవ యనఁదగునట్టి త్ర్యక్షరములకవకు జ్ఞప్తింబు చెల్ల
 దదిదంతము లయినపదములు గొన్నింటి జాడ తెలిసిగింతు సరవి వినుడు
 మొలకట్టు వలచూపు తలపోళ్లు తలఱిన్నిరి యనుపేళ్లకు జ్ఞప్తిరీతి చొరడు
 మడిచాలు పులికూన కుడిప్రక్క సిరితెల్వి యనుపదముల జ్ఞప్తి మమర దింక
 మును సంస్కృతము లయ్యుఁ దెనుగు లా నొకకొన్నిశబ్దము లా వానిజాడ లెల్లఁ
 గనిపింతుఁ బసపం దనఁ గుడఁగోపల ననఁ గందరుంప నా నలరు నింకఁ
 గనుఁగొన వ్యవస్థాత్మకమున నుకారాంతశబ్దములపై నచ్చున్నఁ దగు నకార
 నుధిపునానతి యన నధిపునాన్త యనుఁగఁగూఁతునొడమనాఁగఁగొఱుముఱియుఁ
 దెనుగుటక్త మొక్క టునిచి యాదిని బయి సంస్కృతపదము లుంచఁగ సమాస
 మగును నా, నీ, తన, యనుమడితో దుర్వ మబ్బును బోవు వ్యవస్థాత్మకముడు
 మఱియు నీ, నా, యను మాటలరెంటు సమాసమా ద్విత్వ మమరదు వినుడు
 నావచోవైఖరి నీవిభవస్ఫూర్తి తనకళాసంస్థి యనఁగ నింక
 నామవిద్యాప్రాధి నీరువిలాసంబు తనమభుజాబలం బనఁగ మఱియుఁ
 దనఘనకీర్తిప్రతాపకాంతు లనంగ నీయసమానసాహితి యనంగ

నావిక్రమనిరూఢి నా లక్ష్మములు మఱి యిరుదులసంస్కృతపదములపయిఁ
దెరుగుసమాసపుఁ దెలుగు లెఱిగింతు మునిహట్టి తనువాకు లనఁగ దంతి
కొమ్ములు సుకవిపట్టు నరాతిపోరు నా నెసఁగు పృథ్వీగమం దిటుల నిక
సమరు నదంతశబ్దముల కొట్టొకచోట దినవెద్ద చురఁగను దినవహి యన
సంబంధపడియెసఁగుఁ దెగుపదముపై సంస్కృతపద మున్న సరవి నదియుఁ
గనిపించుఁ గొనశాఖ లన దొంగవిద్యనా వానకాల మఁచుగ నఱులు మఱియు
నూహింప నింతిమృదుక్తమాధుని కన తివణ్ణి పాటపాటవ మన నిక
సంబంధపడి కెచ్చటను బ్రభను వచ్చు గురువునూటఁ పై వ్యమురభిటి యనఁ
దేటగా నిక నొప్పు స్త్రీలింగము శఙ్ఖుగింహగ నెంత సమాసనుద్యమమునఁ
దతనాదకాశిందితలమున మహాసుగలతనుసతీరసికత మన నిక

ముల్లు విల్ప లిల్లు బొమ్మ వెన్నను శిబ్దములకెల్లఁ జైహాలాపం లన కెడియ
పుడు జడ్డ తెల్లను బోవును వీనికి ములువగ విలువపు లిలుచడి పలు
వరుస కనుబొమ్మకేవ వెనువెంటఁగ మిన్ను నది యరుటను మినునదన నిక
సంస్కృతమునఁ దెగు సమహర్షకొప్పువి తెలుగు లెఱిగింతుఁ దేటపదఁగ
ననిమిష నెలఁ తన నర్థ వకొడుకనఁ జనను లొల్లిటివిధమునఁ దగు నిక
సాముతమి యనంగఁ జూపుబాధి యనంగ స్త్రీమితత్వగుషమయి యొప్పు
రహికెక్క వరుసమీఱఁగ సప్తవిధకర్తృధార ముములు దెల్పెదను వినుండు
తగువిశేషణము భేదక మనఁగను విశేష్యము భేద్య మన నెసఁగు నెటు లన
అర్థిరుండు హరినా నలికాక్షుండు హరుండనాగ నావ్యయ బ్రహ్మనాఁగఁబాసఁగు
గుణిపదముపయిగ గుణమున్న నవ్వీశేషణముమీఁదినికార మణఁగుఁ గలుగు
నలుపుగా నొకచోట నల్లనికలువనా నల్లకలువ యనఁ జల్లతావి
పచ్చస్సెఱ్ఱ యెఱ్ఱబంబు తెల్లకఠినా సరవి మఱియుఁ గఱిచల్లడంబు
చలువగట్టన విశేషణపూర్వపదకర్తృధారయం బగుచుఁ జెన్నాగు మఱియు
నరయ నా యీ యేల యవల వర్ణాబ్జాస్పృహడలఁ గలుగును జడ్డ లొకట
రహిగ సూచించెద రలశషసహలను నక్షరములు దక్క నది యెటులన
నాకాంత యక్థాంత యీకల్లి యిక్కల్లి యేయింతి యెయ్యింతి యిది యనంగ
నారాజు నాలక్ష్మి యాశౌరి యాషట్ట మాసామి యాహరి యనఁదగు నికఁ
గన నుదంతంబులొ కర్తృధారయముల కచ్చుపైఁ దగ టును లాగమము ల
వును విచ్చుటాకులు పోతుటేగలు త్తుటంపరలు గడుసుటసురు లనఁగ

నెసఁగు నద్దపులిల్ల నిచ్చు నాబుజనేత్ర నాడించు నాదాన నధికుఁ డఁగఁ
 దగు రేఫమీఁది యుత్పములకెల్ల వికల్పముగను టు పు గలిగియుండుఁ
 జగురుటా కనఁగను జగురాకన వెనురుటాకనగను వెనురాకన మఱి
 యలరుటమ్ము లనంగ నలరమ్ము లన నిటు లనువొందఁగా నుదాహరణము లగు
 నీక్రియఁ దుత్వంబు రాకను బొమ్మరి ల్పొదరి ల్లనెడిరెండు పోలుచు నందు
 నరయంగఁ బొదరుటి ల్లని చంద్రభానుచక్ర నొక్కెడ నుండె రీతిగ నిక
 హల్లుపై నున్న సంత్యముకారమునకుఁ బునాదేశ మెచట నిత్యముగ వచ్చు
 నిద్దంపుబరణినా నిగరంపుఁగెంపన సోయగపున్నవలా యనంగ
 గాటపునన్నపుగాఱ యనంగఁ జొక్కుపుంగమ్మ చొక్కుపుంగమ్మ యనఁగ
 సాబగొంచు నికఁ గొన్ని సుకపులు తెలియుఁడి యదివదంతమ్ములె యలరు నచ్చ
 తెనుఁగునుకుగుల రెండును మూఁడు నాలు గై దా జేడు నెనిమిది యక్షరముల
 పయి సంస్కృతపదంబు పరఁగు లక్ష్యములింకఁగఱకంతుఁ డన వాఁడికాండములనఁ
 గొమిరెవలుదకుచకుంభంబు లన నిమదమధూళి కన వెడఁదశర మనఁగ
 నొగఁదాఁకెవేయమున్నూటుదంతు లనంగ నఱునదివేలుదివ్యాబ్దము లన
 నప్పన్నఁదావినపాదనం బును నాఁగఁ గటికిచీకటిదిండికరమన నికఁ
 గనఁగఁ గకార మొక్కటి వెలిగాఁగఁ గచటతపవర్గపంచకము పయిని
 నమరియుండిన నకారము బిందు వగు నది జశ్వంబుగాంచు నజ్జాడ వినుఁడు
 క్రొన్నునునుడికఁ దెన్ననఁ గ్రొత్త యనునెడఁ గ్రొబాయ క్రొందళ్లు క్రొంబఱ పనఁ
 బరఁగు వకారంబు పై నున్న ద్విత్వంబు వచ్చి దాని కల క్రొవ్వాఁడి యనఁగ
 నగడు నిట్టలు మఱి నే యనునక్షరం బుచితార్థమును దెల్పుచుండు చోటఁ
 బైవర్ణములకు ద్విత్వంబై కల్గి తనర్పు నెమ్మోము నెత్తావి నెన్నడ యనఁ
 గనఁగ సంఖ్యావాచకముకారముపయిని దగువర్ణములకు ద్విత్వంబు వచ్చి
 ముక్తన్ను ముచ్చిచ్చు ముత్త్రోవ మున్నూటు ముప్పద ముమ్మైన ముప్పేలుఁ గన
 నెసఁగును మఱియొక్కటిటులఁ బైవర్ణంబు ద్విత్వంబు గని డెబ్బదియనఁ బొల్పుఁ
 డెలుఁగులఁ గెమ్ము చెమ్ము లరుణాఖ్యకుఁ జెల్లి పరఁగుచునుండును బాళి వినుఁడు
 కేందామర లనంగఁ గెందలిరు లనంగఁ జెందమ్ము లనఁగను జెంగలు వనఁ
 జేరను నుదాకటి పెద్దయనుట కగుఁ జేరొకంగం బనఁ జేరర మనఁ
 దనరారు ఛంద్రదంతావళంబు లటంఘఁ గొఱలు శ్రీవృక్షకీఘాటకమ్ము

లయచు నీరొంటిదాని గలపేర్లు విశిష్టాస్వయము లనఁ జెలఁగు నిఁకఁ
 గర్భకర్తారము ల్లిగినక్రియలందు నిన యనుప్రత్యయం జెనఁగుచుండు
 వచ్చినవాఁ డన నిచ్చినసా మ్మన మెలఁత చెందిరముసామినకుచ మన
 వనితలు పసుపురాచినమానికపుతాప నాఁగఁ బండినచేయనాఁ దగు నిఁక
 రూఢిగా రాజనీయం డన దొరబం టనంగ నీదాల నెసంగుఁ బేర్లు
 వహి విశేష్యము పూర్వపదముగాఁ గలకర్తృధారయమామఁ జెన్నాదుమామఁ
 జలివేడి కనుఁగవ వెలిగప్పచుండునా నీరొడుపేరులదారి నుడులు
 పరఁగ విశేషణోధయపదకర్తృధారయ మగుచుఁ జెలఁగు రహికిన్కఁ
 బొఁగఁ గాకినలు పన బొగ్గుచాయ యచంగ సుద్ధతెలుపు నాఁగ సాడిది నిది యె
 పుడు నుపమానము పూర్వపదముగాఁ గలకర్తృధారయాభ్యయ దలిర్పు
 నలుపుమీఱఁగ మగపులి యన రావసిగ మన నీరొడు నామములు లెస్స
 యూహింపఁగ నుపమానోత్తరపదకర్తృధారయాభ్యయ ము లనదుచుండు
 నప్పయమితి యన్నమరా జబ్బినాయఁడు వేంకటరాయ లనెడి
 నామము ల్సాధావనాపూర్వపదకర్తృధారయం బగుచుఁ బొల్పాదుచుండు
 నల సిగ్గుసా మ్మనఁ గొలుపుపంట యచంగఁ జనువుచుంబునా జగతిలోన
 నలుపుగ నవధారణాపూర్వపదకర్తృధారయా బగుచు వింతఁగఁ దగు నిఁక
 నేకవద్భావి యనేకవద్భావి యన్ ద్విసమానములు రెం దగు నెటు లన
 ముజ్జగం బినువొక ముచ్చాతు ముచ్చోన ముచ్చమ్మ ముచ్చెన ముత్తర మన
 నిది యెల్ల వసునగా నేకవద్భావి ద్విగునమాన మగుచు ని స్సెసఁగుచుండు
 నలుదెస లైకునేక లన ననేకవద్భావి ద్విగునమానపద్ధతిఁ దగు
 ముచు దెలుగులలోపలను గనుపట్టిన తిగబహువ్రీహులు తేటపఱుతు
 వేవెలుగు నలువ వెడవిల్లుఁ డచుపేర్లు ద్విపదబహువ్రీహివిధము లగుచుఁ
 జెలఁగుచు జలికాఁక సెకకంటి యన బహుపదబహువ్రీహి నాఁ బరఁగుచుండు
 మేలిమిపాగువాసేలువాఁ డన మతుబగబహువ్రీహి యై తగు మఱి
 యరయ బహువ్రీహియందె యై యరుచుడి కలవాఁ డనెడిచోటఁ గలిగియుండుఁ
 దెల్లనిగొడుగుచు వెల్లనిపెక్తెము నై ధర్మజం డొప్పె ననఁగ నిఁకఁ
 దలిదొడ్డు లన్నదమ్ములు బావచుఱఁదులుఁ బిన్న పెద్దలనెడిపేరు లెల్ల
 నొగి నితరేతరయోగవద్ద్యోద్యోసమాన మగుచు నొప్పు మఱియుఁ దోట
 దొడ్డిగనులు తొత్తుదొడుకుబంటులుగుట్టమెద్దు లనఁగ గొట్టెమేఱ

బట్టె లనగఁ జెప్పిపాడిపంట లన *సమాహారవద్దొద్దవ్వు మగుదు వెలయు
 నారయంగ సముచ్చయద్దొద్దముల యుదాతములపైని నుకార మమరుదుండు
 హరియును గిరియును నలరు నన్నట్టులు రమయును నుమయును నమరును రనఁ
 దగు నరమునుగూర్పు కర్ణబుర్రోనరిపు మవనీతలాబున ననువహినిఁ గ్రి
 యాద్దొద్దసంబంధ మన్వాచయద్దొద్ద మనగ రాజులు దీనియవల నింక
 వాసిగాఁ దెలివిడి సేసెద నవ్యయీభావసమాసము ల్బాళి గనుడు
 కడు నిచ్చుకాయాత కాసాత గోరత యిసుమాత దోమాత యేరుగంత
 చీమూత యన నివి నామపూర్వపదసమాస మగుదు నిల్లు మాతుకెక్కుఁ
 గొనకొప్పు తుదపూను మునిమాపు నకుఁగోయి రామచ కడసంజ రాదిలు కన
 మునివేగు మీఁగాల్లు మూజేయి కొనగోగు క్కేగడు పనగ నిలాగు మతియుఁ
 గడకన్న లోఁదొడ పెడతల యనగ నవ్యమపూర్వపదసమాసాఖ్యఁ దనరు
 లుక్పమాసంబు నలుక్పమాసం బను రెండుదెఱుగుల నుండు వినుడి
 యడవిపాది యనగ నెడమగు మనఁ దేనిపని యన నీకుకో డనగ ముక్కు
 పుకుక యనగఁ జెప్పిఁగ నని నిన్నియు లుక్పమాస మగుదు మాఢికెక్కు
 నూరఁబారి యనగ నోరఁగొ న్వఁగ నలుక్పమాసాఖ్య పొల్పుగఁ దగు నిఁకఁ
 దగఁ దెనుగునఁ దగిలెన త్యయాధిధ గలిగెన నుతుబగములను గొన్ని
 విహితుఁ బ్రత్యయా లవి కాఁడు గాఁ డాఁడు వాఁ డలి యీఁ డిఁడుల్ వహిగ నిండి
 యిఁడి యన వనసగా నెఱుగును నుండును నీనికి లక్ష్యము ల్వినుతుఁ దెలియ
 నలలఁ గాఁ డనుప్రత్యయము నచ్చి నెఱవగకాఁ డనగ సాగసుకాఁ డనగఁ
 గుంఠెనకాఁ డనఁ గోటుకాఁడన నీటుకాఁ డనఁ జేనాఁడికాఁ డనఁ దగుఁ
 సొస్సృతపదముపైఁ జరు నొక్కటను విటకాఁ డనగను నయకాఁ డనగ
 నలను మతుబగమును గాఁడు నందగాఁ డన నెఱపంచెగాఁ డనగఁ
 గన్నగాఁ డన జూడగాఁ డన నిత మతుబగమునను నాఁ డనెడిప్రత్య
 యము నచ్చి తననుఁ గొడిమెలాఁ చొరిమెలాఁడు పొన్నునల్వగలాఁడు వన్నెలాఁడు
 నాఁగ మత్వర్థము దాగతి నాఁ డనుప్రత్యయం బమరును బసులవాఁడు
 చంటివాఁ డెడనాఁడు వింటివాఁడు తుపాకివాఁ డీటివాఁ డన వఱలు జాతి
 వాచకములు పాటువాఁ డనఁ రాచవాఁ డనఁ గమ్మవాఁ డన నలరు నటుల
 నల నరియను ప్రత్యయము వ చ్చొటవగి నేర్పరి బాగరి యోర్పరి యనఁ

* సమాహారోవాహరణములయం దవ్యక్త ర్తవ్యవగు సేవవ్యాసము చేయబడలేదు.

జూపరి మనసరి జూదరి లావరి తీర్పురి యనగ న్నొల్ల నికఁ
 గనగొన్నినుడుల నీడచుఁ త్వను న్నొంది నుణమును బొసముఁగులముఁదేలుపుఁ
 గపటిఁడు నాఁగను గచ్చిఁడ డనగ న్నొండఁ దగు నీహావను మఱి
 వహిగ్గుట కిడచు న్న త్వనుమొంది క్లిష్టిడి నొవిడి యన నడచు నుఱియుఁ
 గడు లేని దరుట కొత్తడ నొడిఁ త్వనుఁ బది నచ్చి ము క్లిడి యుఁ దగు నుఱి
 యిడి యిడియచు నొరెఁడు త్వ మముఁ బు యునుచుడికడఁ గొనగి తెన్న
 క్లిష్టిహాచకము తరచుచు బుడి నొనిను బుడి యనగ నెలము
 వరుస నికఁ దిబారవాచకతులు తెనుఁగుఁ దగులు నొకఁడుతు
 రహిగ నతీతహా రాతి పును న్నెట్టి హము లురెఁడు గొన్నికొట్టి
 గతకాలముఁ దెల్లఁ గలుగు ల్లు మఱి యు గతకాలముఁ దెల్లఁ గలుగు ల్లు
 కనుఁ దా నెఱుంగనికాలముఁ దెల్లఁ గలుగు న్నొల్ల పొనముగ నవల
 వానలు గలిగెన వసుధ క్లిష్టము నా నిది మి త్తొల్ల నొనగి మఱు
 గనుఁగొన రాఁగలకాలముఁ దెల్లఁ ల్లు నొంలరెఁడు హము *
 లవిగాక రాఁ భవ్యుత్తమము న్నొల్ల హము లు న్నొక వస్త్రమాన
 కాలముఁ దెల్లఁ గలుగు ల్లు మఱి యు రావిమము క్లిష్ట చేలగు మఱియు
 నరచు విధినినుత్తమము న్నొల్ల న్నొల్ల న్నొల్ల న్నొల్ల న్నొల్ల
 దను న్నొల్లఁ దగు విధికావ్యం బొకొందుట మఱగ రొందు నవల
 యానిక నిమగ్నమట నిమగ్నం బొకొందు రొకొది వచ్చియు నందు
 కొమ్మన నామం రణ మ్మగు న్నొల్లఁపూర్వకవ్యపాఠము తగ్గట్ట
 మడుగుట పాఠం బు నొనరి దియ న్నొందు సొత్త మగును మఱియుఁ
 గనగ నాశీరథమును విధ్యుత్తము నను లొట్ట వఱలు నెట్లనిన గవులు
 వీనికి లక్ష్యము లేవ్వేట వినుఁ డిక భూతార్థ మగు లేమివోయె ననగ
 భాగ్యంబు మీఁదను బ్రబలనుచ్చ దన భావ్యమా ననుచున్న దనగ వ్ర
 నూనార్థ మగు లోకమాత న్న బ్రావ్రత మనగ నాశీరథ మయ్యె మఱియుఁ
 జెరుగున నాశీరథనతి యెయ్యెడఁ గావ్రత బ్రావ్రతఁ గాతన నగు
 నావెన్నుని దయ మేల్గవ్రత బ్రావ్రతఁ గుంజ వ్రక్కించుఁగాత శుభము
 లాయెను నా రమ్మ చేయుము లె మ్మన్న విధ్యుత్త మయ్యె నివ్వభము లింక
 నొరుని జెప్పఁ బ్రథమపురుష మెదిరివాని దప్పకచెప్ప మధ్యమపురుషము

* రాఁగలరెండుజాములు=రాఁగలరాతి రెండుజాములు.

తనకుఁ జెప్పకొన నుత్తమపురుష మివి యేకవచనబహువచనవిధములను
 సత్త్వగుణము నెసంగుచునుండు నెచ్చటను బ్రథమపురుషమున కేక
 వచనమునకు బహువచనమున కరయ భూతార్థమందు నొప్పు నెను నిరియు
 మొగి మధ్యమపురుషుంబున కితివి యితిరి పరఁగు నయ్యుత్తమపురుషమున కి
 తిని ఇతిమి తగఁ జెరుగును బ్రత్యయాంబులు వీనికి లక్ష్యము ల్విస్తరింతు
 కనుండు చేసెను జేసి రనఁగఁ జేసితివి చేసితిరి యనఁగఁ జేసితిని జేసి
 తిమి యన నిటులు న్నిట్లు భవిష్యదర్థమునఁ బ్రథమపురుషమున కేక
 బహువచనముల కెప్పట్టుల నునుగురు చను మధ్యమపురుషమునకు దువుగు
 రమరు నుత్తమపురుషమునకు దును దుము దనరుఁ జేయును జేతురనఁగ మధ్య
 మపురుషమునకు నమరుఁ జేయుదువు సేయుదురు నాఁగ నుత్తమపురుషమునకుఁ
 దనరుచుండును జేయుదును జేయుదుము నాఁగ వరుస నింకఁ బ్రథమపురుషమునకు
 వర్తమానార్థకవచనబహువచనముల నెడి నెదరు నై పలికెడిఁ బలి
 కెడ రన నిట్లు రాగిలు మధ్యమపురుషమునకు దవు దరురు దనరుఁ బలికె
 దవు పల్లెదరన నుత్తమపురుషమునకు దను దము నగుఁ బల్లెదను బలికెద
 మన నిట్లు కాల త్రయ సంగోక్తులవలనఁ గ్రియల్ దగు వరుస నిక
 బాధిగాఁ దెలిపెదఁ బ్రథమపురుషమున కల్లభూతభవిష్యదర్థములనె
 యరయ స్థావరతిర్యగప్రాణివాచకపదములందలి యేకవచనబహువ
 చనము లొక్క విధింబై వనము పెరిగెను వనములు పెరిగె ననఁగ హయంబు
 బలిసెను హయములు బలియును నాఁగను లక్ష్యము లిట్లు చెలంగు నవల
 సరవిగా మానవస్థావరతిర్యగప్రాణు లరంబులై యమరునెడల
 నూహింపఁ బ్రకృతిపై నున్న యనెమమాటపయిని బ్రత్యయములు పరఁగుచుండుఁ
 గన వర్తమానార్థమున నేకవచనబహువచనములను దియు వియు ననఁగ
 సిరి యగుచున్నది సిరు లగుచున్నవి యనఁగ నీలాగున నమరు నెచటఁ
 బురుషులఁ జెప్పనప్పుడె యాఁ డనఁగ వచ్చి ముని పల్లుచున్నాఁడ ననఁగ నల్ల
 యున్న యన్నాటపై నొప్పు నా ర్భహుతను ధీరులు పలుకుచున్నా రనఁగఁ
 దెలియ నింక నెడి నెమలు వచ్చు నన్నింటఁ బ్రభువు పల్లెడిఁ జెట్టు పండ్ల డెలుగు
 మెలఁగెడి వలువ కదలెడు నాఁ బ్రథమైకవచనముల్ దనరు నివ్వరునతోన
 నవల నప్రాగభావార్థంబులై నట్టి క్రియల నదు వనుప్రత్యయము వచ్చి

తగు నిష్పాదు కుజులు కెడకు మదకరి జెడకు చెలి నాగుం బొగడ వనగం
 గనగ విందుకు కింపు రమటకుం పుష్ప వచ్చి విండు కంఠాన నిల్లు వెలయునిక
 లఘ్వాకు తై చలస్థిరవరచర్య ముఖమునా క్రియాపదములందె
 యిత్వ మేర్పడక పోకెడల పదాగు క్షుణ్ణులగాగ నిలిచి నిలుచు వినుడు
 చలియించెను జలిచె స్థిరమొదెను స్థిరమొదె మఱియొదెను వదలె వహించె జరిచె
 జరియించెను భరిచె భరియించెను నోప్ప నిలువతె మఱికొన్ని యెఱుంగదగును
 గణియించెను గణించె ఘటియించెను ఘటించె మఱియొదెను మఱిచె వనగ నిక
 జూచెనే నరుటకుం నామడు నాగెను నెచ్చిన పనుటకు వచ్చును ను
 మెచ్చిన ననుటకు మెచ్చును పిమ్మట పిమ్మట లగుచు నలరు నవల
 జెల్లెని కొక్కలు నల్లది నాగి నిలుచు కడపకు నులువచగు
 నలులుగాక నమిచు నులువ చగడ పొరకెను గజపుటల్ పొరకె హారులు
 కంఠుల పురగముల పురగముల పుష్ప గంఠుల లబ్ధెను పురగము లన
 రా పురగ ముచుకారమున కెత్వములేకు క్షయలఘ్వుల కెత్వముయి తనపు
 న్నెట్ల పర్వతలదెను నాగ బహు పనివినియె నా నిల్లు కెడకు మఱియు
 నూయెల పర్వతలదెను నూయెలదెను మెత్వముకు యత్వ మేర్వమునగుం
 జాయకుం బాయకు లోయకు ననుష్ఠలం దెత్వ మమరక యత్వ మగును
 సరవి సముచ్చయక భౌతిముల గ్రయ సమంప బహువచనముగ దనరు
 నేకవచనముగా నెసగను పిరుం ఒక క్రిగము హరియు వచ్చి రన మఱియు
 గమలజం డింపుండు గాత్రకేయుడు వచ్చి రనగం జెల్లురు వచ్చ నన దగ దిక
 వేహిక లనుటకు వేయిహికనం జెల్లు జాత్యైకచనాఖ్యసరన నిల్లు
 చిగురాకు గలయ మొత్తె నటంచు నామక మాల్వదం బెగ్గనామాత్యుడనియె
 నవల నాచారాకముడల్ క్విప్ప త్యయాంతులులకును బర్యాయపదము
 నెఱిగింతుం దెలియుడె యిలకుం గోకగుచున్న సుప్రభుడగ ని స్తాన గుమాడు
 నిక స్వార్థములందు పేర్వార్థములందుండు గలుగుశిష్యులయృగములు వచింతు
 నవి యెట్లన వినుండు పివరంబు మీఱ నింపుడు పింతు రనగ నొప్పును బహుతను
 భవి భక్తులు గణియింపుడు ప్రింతురు హరిగూడును లనగ స్వార్థశిష్యు
 కన దీని కేకవచనమున కింపు నినును వచ్చు నెఱిగింతు గనుడు తెలియ
 ఘనుం డెఱిగింపునా జనుం డెఱిగించునా లక్ష్మము క్లియ చెలగు నవల
 నూహింపం బనిచేయుచుండెను నరుని జేయింపుచున్నాం దని యిటులు చెప్పు

మాటయె యలహేతుమణ్ణిజరంబునఁ బరఁగుచునుండు నిప్పుగిది మఱియుఁ
దధాతుమణ్ణిజరంబునఁ దముగల్గి యిప్పింత మనఁగ నిల్లెఁగుచుండు
నొగి స్వారణిచ్చునన్దుము గల్గి కాలత్రయమున నిత్తు మనంగ నమరుచుండు
నవల యజుతాగ్ర మతిశయమున నేని మాఱిమాఱికినేని తేటగాఁగ
సూచించు నతఁడన సొదిది మీఱఁగ నిట్లు లక్ష్మణులు లెస్స చెలంగు నిక
దొరఁకొన నామధాతుఁడ క్షియాఁకము తనయుండు కావలె ననుచు నిచ్చ
ఁబుండుట యప్పుట్లు లొంగ క్షిజఁగము కృష్ణనివలె నాచొందుచున్న
నాఁడన నిట్టిక వహిగ నాభ్యానార్థ మెలచు సత్యముగఁ బూకు ననుమొ
దలయిననుఁడువులై తగునిక భవనగ్రామము భోజన మగుట యనఁగఁ
బ్రభువుచేత నొసఁగఁబడుట యనఁగ నిట్టి యుడులు లక్ష్మణులై యడచు నవలఁ
గ్రామం బగుచోటఁ బ్రత్యేకమున నొక మూలనిచ్చున నిట్టియాబుఁడు
నెత్వము నొత్వము నొత్వము ననుసగా వలసి దీనికి లక్ష్మణములు వినుచు
వనితరావే యన వాఁలు గలవేమొ నాఁగ నీవో యతావో గగంధఁ
జెలియ నీవేచుమీ చేరనా నన నిక నాదిగు నొదను నట్టి నుడులు
నటు నిటు నెటు లన నమరు నొ నటుఁజూతు నిటుఁబొయెనటుఁబోయెఁబటమనఁదగు
నటవలె గాదని యిటనాడెడినెలంత యటఁబాడెడి ననంగ నమరు నికఁ
గ్రియలు విభక్తు లవ్యయములు సుస్థైర్యపదము లైన నొకచోఁ బరిభవెల్లఁ
దెనుఁగున “మాధవం మనసా భజంతి సంతత” మనినట్లుల “దరరథాంగ
పాణియుగ్ధాయ తుభ్యం నమో” యన నిట్లు “దహనబింబాధరస్తనభశేషు”
నా వహి మఱియు “నదావాగ్నిబుధ” మనిన ట్లనునాదాన నటులు గాక
భవతి దదాతి బిద్ధి భాతి చరతి గిరతి శేతే యన్త్రయలు చొరవు
రామః పయోధరం గ్రామేణ సర్వస్య యనెనువిభక్తులు నునుపఁ గావు
కృత్వా హసితావ పఠ్యబ్య నాఁగ క్షాంతల్యబాతావ్యయాల్ తగవు కృతుల
శేసి గరియా వరియా ననెడి యాయసుఁ ప్రత్యయాంతము లొచ్చరవు తుదల
నెన్నంగ దత్తవా కృతవా ననెడి క్షవతుప్రత్యయాంతాల్ కృతులను జొరవు
పేచివా నేయివా నూచివా ననుక్వసుప్రత్యయాంతంబు లేపటఁ జొరవు
రంతు మకర్తు మస్రంకార మను తుమున్ యములంతములగు శబ్దములు గూడ
వపించ నహేవతు లనునన్యయపదము లొనర విటులఁ చెనుంగునకు మఱియుఁ
జేయఁదగినదినా నీయఁదగినదినా నమరు తవ్యప్రత్యయార్థము లయి

యవల శత్రుప్రత్యయార్థముగలపేరు నర్తమానార్థాన వటలు వినుడి
యెలనాగ వీణవాయిచుచునుల బిల్చుచుమెచ్చుచు గనుగొనుచు నననిక
జెలి నాథుఁ బిల్వవచ్చె ననఁ బిల్వ ననుశబ్దము తుమున్నంతపై యమరు నిక
దనుజతమ్మని శాశ్వతముగ నిల్పెను రాముఁ డనఁగ శాశ్వతముగ ననుజదము క్రి
యావిశేషణమయి యలగును మఱి విధేయవిశేషణము తెల్పెద వినుడు పయి
రామునిచు సుగుణార్థరాముఁ డనుచు విశేష్యము ముగుంఁగా నెప్పి యలవిశేష
ణము పైని నిట్లు నమరింపఁగా విధేయ శేషణ బరఁగ వలయు నిక
నావల ద్వాప్రత్యయార్థవార్ వినుఁ డాపిచి పిలిపించి యాఁకి యలిగి
చేసి చూచి నొంది డాని నా నిని యెల్ల ద్వాప్రత్యయార్థము తనన మఱియుఁ
బ్రతుకొంది విరదించి పరిధివించి మరల్యపు ప్రత్యయార్థములు పరఁగు నిక
బడెఁ బఱిచెను బెట్టెఁ బాటచుత్తమున్ సృష్టప్రపదముపై సంఘటింపఁ
జనును సొకటవడె సంతోషమాణిచెను భావపెట్టెను ముఖపాలు సవత
నఁగ్రియమును భయము నుచునుల్ డొంగున్నతోఁగూడి తుచ్చగఁగ్రియంప
డె భయంపడె ననఁ గాఁబలు నివృత్తియుఁ గొనవపదములు ప్లేఱఁదగ దీతఁ
గనుఁగొనఁ గనిన వినిన యనియెడి హునుల క్లిష్ట శాఁకిగొతుఁ గుఱునమీఁది
యింపదాబుమొనరి యిత్వము చెడి పోయెను వాఁ డనుటకు నాఁ డనుచుఁగూర్చి
హుకనా నొలులఁ దెలియుఁ డినియె కనినాఁ డనఁ దగకు కన్నాఁ డనఁగ
విన్నాఁడనఁగను నెలయు నొప్పి బడదై యున్న వాఁడన ననునమాడుఁ
గన్న వాఁ డనఁగను పిన్న వాఁ డనఁగ నీవగలను బెప్పుగావలయు నాతఁ
డట్టివాఁ డిటువాఁ డట్టివాఁ డట్టి వాఁ డట్టిండు నిట్టిండు నట్టి డనఁగఁ
బరఁగు నికఁ గృతశ్రద్ధానాత్మము నొలుగునఁ గొన్నింటిఁ నెలుపునఁ దగఁ
దలఁపు వలపు చూపు పాల పనుశబ్దము లుత్తప్రత్యయార్థంబు చూడు
తలఁతుడు తిరుగుడు నలుగుడు పొరుగుడు నను నుత్తప్రత్యయమై చెలాగు
చెలియుట కలఁచుట తలఁచుట యనెడిపదము లుత్తప్రత్యయమైయుతగు
రహి తోఁపదము కొనరదము రోరదమర నలయదముప్రత్యయ మగుచుఁ జనుఁ
గన్నెఱకము రాయనున్నెఱకము కడుఁ బెద్దఱకము నిజుపేదఱకము
పెటరాచఱకము కన్నుఱకము ననుపేరు వివి ఱకప్రత్యయ మవుచుఁ దనరుఁ
గోత వ్రాతయుఁ జేత వ్రాత యనునుడులు తప్రత్యయమైయు తగుఁ నలయిక
పొందిక యచ్చిక పొలిక కోరిక యనఁగ నికప్రత్యయ మయి తనరుఁ

గనుకలి వినుకలి యనఁ గలిపత్యయాఖ్య నెసఁగుచుండును వినికి యనికి
 యనఁగ నికీప్రత్యయాంతత తగు నికఁ గలుగుట యనుటకుఁ దెలియఁబఱుతు
 బలిమి నూలిమి క్కూర్తి కలిమి పోడిని త్తాల్లి యన నిమిప్రత్యయమై తనర్పుఁ
 దలఁప నభావార్థముల నమిప్రత్యయములు వచ్చి తగు శబ్దములను గొన్ని
 తెలిపెద సౌజ్ఞఁగాఁ దలఁపమి, చేయమి, వినమి, కనమి యన నెలయు నిక,
 కీప్రత్యయ మగు దక్షిణస నొక్కట లోభితనము పెద్దతనంబు చెనఁటితనము
 నెఱతనమును గ్రామణితనము పందతన మనఁ దనప్రత్యయమయి తనరు
 నలుగుట కలుకన, నిలక మునుక పోక యాకన కప్రత్యయ మగుచుఁ బాలు
 పొందును నిలుకడ పోకడ యనఁ గడసప్రత్యయం బగును విఱగడ పన్ను
 గడ తేరుగడ దిద్దుగడ యనఁగను గడసప్రత్యయ మగుచుఁ గన్నట్టు నికఁ
 గనుటకుఁ గంటయు వినుటకు వింటయుఁ దినుటకుఁ దింటయుఁ దెగి కొనుటకుఁ
 గొంటయు ననుటకు నంటయు నన నుటప్రత్యయంబులు వచ్చి పరఁగు ననలఁ
 దలఁపఁ బునలకుఁ జుటలు వచ్చి ప్రోపుచుం బ్రోచుటయునఁగఁ గొఱలుచుండు
 నింపు నిం చనియెడి యిట్టిప్పులమోద నొక్కొకయెడ నుట లుండెనేని
 లదియెల్ల భావార్థపదము లనుచుఁ దెనుంగునఁ దగుఁ గోపింపు టనఁగ మఱియుఁ
 గోపించుట యనఁగఁ గాపింపుట యనఁగఁ గాపించు టనఁగఁ జొక్కుచుగు నిక
 రాగిల్లు విలసిల్లు రంజిల్లు ననుచోట భావార్థమున నుటప్రత్యయ మయి
 రాగిల్లుట యనఁగ రంజిల్లు టన విలసిల్లుట యనఁగను జెల్లు నవల
 నేర్పుచే నికఁ గొన్ని విశేషములు లెస్స తెలిపెదఁ గవులెల్లఁ దెలిసికొనుడు
 కాకుసంబోధపక్షధారయముల నవ్యయాల నచేతనముపయినిఁ బ్ర
 థమలపయి కచటతపలకు గనడదవలు వికల్పముగ వచ్చు నవల
 లలి నుదంతక్రియలపయి కచటతపల్ గనడదవ లగు వికల్పమునను
 మొకమోట మిటు స్లెన్లనె కనంగ స్పహరి, యానె గపటపువగలు జగదగణ్య
 నీచెప్పిననుడి శౌరీ చాలు బుధులకు నీసేసినదియె కృష్ణా సహవఁగ
 నుపకృతిసేయనై నపురాణవిగ్రహ విబుధులుపొగడ మీఱుబరమాత్మ (?)
 నుతియింతు హరివిగాన తమి మనుపు దేవనది నీకు సుతయు గానఁ దగెశార్కి
 యననొప్పు నికఁదొల్లిఘనులు చెప్పినప్రయోగములు వీనికిఁ దెల్పు దమరవినుడు
 ప్రబలు నుద్యోగపర్యమునఁ గాకువున కాదేశంబురానిది తెలిపెద నిదె
 యవల “నీచెప్పిన” యనెడికందమున నేచక్కఁ గనువాడనే యనఁ దగె

కర్ణపర్వమున వికల్పముచేత సంబోధన కాదేశము రహి రాక
తనయను “మాతండ్రి” యనెనుకందమున “నికృష్టా తునిమె”దని యెసఁగె మఱియు
వరుస నుద్యోగపర్వమున నాదేశ మవ్యయపదచ్ఛుపయి రాకయె తగుటకు
“ధృతరాష్ట్రుఁ” డనెడి మత్తేభను “గానతగం బొందె” ననుచు నీగతి చెలంగు
నవ్వెరాటములో నాదేశ మది యచేతనపున్నితీయకుఁ దనరు వినుఁడు
మఱి “భవదాజ్ఞ” యన్నతేభఁ జక్రువడంజేయదె”యటంచు రంజిలు నిఁకఁ
గర్ణపర్వమున నొక్కట “నృపుండునుభీష్టుఁ” డనెడిచంపకమాలికంకు ‘మత్స్య
నాథుపసులఁబట్టెనా’ యనుషష్ఠ్యర్థమునను జత్తస్మిమరాక తనరు నవల
మును కర్ణధారయమునకు నాదేశ మచేతనమునకు వచ్చినది యిటులఁ
‘దెగి’యనుదాన ‘నొండుగడకుఁబోవకుం’ దని కర్ణపర్వమందునఁ దనర్చెఁ
గడు విరాటమున నాకర్ణధారయమున నాదేశ మొకచోట లే దనుటకు
“నకుటిలుం” డనెడి చంపకమాలికను ‘గుంతి ముద్దు సేయుకొడుక’ న్నొలిచె నవలఁ
దనర నచేతనమునకు నాదేశము రానియందునకు విరాటమునఁ దృ
తీయార్థమునను వర్ణించుచుండెను “నాపతిగంధర్వచేపడి” యనఁ
బరఁగ నచేతన ప్రథమ కాదేశంబు రానిది మనుచరిత్రను గణింప
“సిచనుదోయి” యనియెడి యుత్పలమాలికను ‘వయశ్రీచన’ నని చెలంగె
రహిగ నచేతన ప్రథమ కాదేశ మొప్పనిది కపులషష్ఠమున “నుచితమె
దీనిమే” ననెడిపద్యముతుద “నలపుష్పదామకంబుచెలికిదాపె” ననుచుఁ
దీరయ్యె నింక ద్వితీయ కాదేశంబు వచ్చుట కుద్యోగపర్వమందు
“నాభిఖరాజ్యపుశ్రీవాలి” యనఁబొల్చె వెలయుహరిశ్చంద్రనలచరిత్ర
యందచేతనముల నాదేశ మాకర్ణధారయార్థంబునఁ దగె నిదె “పలు
పగతురగము” లని పలుకుటకుఁ “బలువగతురగము” లనిపల్లుటబడె శ్లేష
నలరు హరిశ్చంద్రనలకథ నింక నాంతపదము మీఁద జత్తస్మిమరాక
సత్వంబు వచ్చిన జాడఁ జూడుఁ డిదె ‘సారంగాహితమును సొపెంగనఁ దగె
‘సతనుబలంబనునట్టి కందమునందు నింకఁ గొన్ని తెఱంగు లేర్పరింతుఁ
దొలుత హరిశ్చంద్రనలచరిత్రను మూర్తి ‘తరలక’ యనెడికందంబునందు
దరియించు చనెడినాంతపదముమీఁది ‘బల్వల’ యనుబమున జత్తస్మిమరాక
యొలుసున్న లేకయె యలరె శ్లేష నవల వెలయంగఁ దత్తథ వెండి మిగుల
‘మర్యాద’ యనుగీతి మఱియట్లు జత్తస్మి మలరి సున్న లేక కుల యనుకుత్వ

మునకు గుత్తమ్ము వచ్చును శ్రేష్ఠ దాన రాజుల్ లసద్ధతిని రాజులసదురు
 ధృతిని శ్రేష్ఠగఁ 'జతురభి'యనెడు మత్తేభ సంధి తగఁ బొందించె నింక
 నుభయసత్తవిమిత్రుఁ డుద్యోగమునఁ 'గల్పకంబు గరమువేడ్తగ' నని చంప
 కమునఁ బ్రాసంబు గకారంబుగాఁ జెప్పి 'నారకర' మనుకకారమునకు
 జత్త్వంబు వచ్చి యచ్చట సున్న లేకుండ "ధృతరాష్ట్రుఁ" డనెడి మత్తేభమంగు
 'వేగ తెగంబాటి' నాఁగ నిచ్చోటను గలుగుజత్త్వమ్ము వికల్పితఁ దగు
 మొనసి యుద్యోగమ్మునె "జగమ్ములనెల్ల" డనెడిచంపకమాలికను గకార
 మగుటసమునను 'నెలగుమతులైన' నంచును జత్త్వముకుకారమున నిడె మఱి
 వినుఁ డచేతనపదమ్మునకు ద్వివీర్యార్థమునఁ దగునాదేశము గలిగినది
 శాకుంతలమ్మున శార్దూల 'నావాలుగనుదోయి' యనుపద్యమునను బ్రాస
 ముననె 'యాహాపుట్టగనుపింపదే యిత్తు ధన్వ'నకని యిట్లు దనరె మఱియు
 "ఒకనిమిష"మనుచంపకమాలికందు 'పొమ్మెకపని' విధ్యర్థమునఁ జెలంగుఁ
 జేతనపదమున కాతఱి జత్త్వ మెడలి యుద్దకాండమందులఁ దలిరై
 వెలయురాఘవపాండవీయమున నచేతనద్వివీర్యప్రథమ నడచుపట్ల
 దాని కాదేశంబు రానివిధమునకుఁ జెప్పెదను 'దదంఘ్రిచేర్పు' మనుచుఁ
 దనరు నీలాగునఁ దత్తావ్యమున మఱి ప్రథమార్థచేతనపదమునందు
 జత్త్వంబురాక పొసంగునందుకు గఁగింప 'సమదాటోపారి పంక్తిరథుఁ' డ
 టంచు 'నాపట్టణ' మనుకందమునఁ బొల్చి 'నగరపురమత్తలి'నా 'వెలయున
 ఖలభువనము' లనునలగీతమున నచేతనమునకుఁ బ్రథమార్థమయిన యెడ
 రహిగ నాదేశంబు రాకుండె మఱి యచేతనమున కాకర్తృధారయమునఁ
 బ్రబలు నాదేశంబురాక కన్పట్టెను "బుడమిజ్జేడిరీతిఁగడఁ"గి యనెడి
 తత్సప్తమంగునఁ "దనరువొక్కపురాణమునిదంపతు"లటంచుఁ దనరుదాన
 'నన్నగరంబున' ననుచోటఁ బ్రథమమై కరముజత్త్వముగాంచి గరమనఁ దగె
 దెలియ నలరు'ద్రోవదినరలీ'యనుచోఁ గ్రియపయినుడి జత్త్వమయి తగె మఱి
 సరసపుమాటలఁ జంద్రమాళికవి రచనఘటించిన హరిశ్చంద్రకథను
 ధోరణి గ "నకటాచేరెడునేలకు" ననెడిమత్తేభ నాలవపదమున
 'రాజకుమారుడ' న్రాజులై జేతనమగుపదమునకు షష్ఠ్యర్థమునను
 రహిగ నాదేశంబు రాక యావీతులఁ గృతులందుఁ జెల్లు నొక్కడలఁ గనుక
 యెచట నేయర్థమం దె ట్లుండె నట్లులై రచియింపఁగావలె రసకుల కింకఁ

† కింగాణి మొదలు పదునాల్గు శబ్దములను తేనుగున కీకారము లని కలదు. ఇప్పుడు సూరముగా వాడబడుచున్నవి.

శంకరశేముషీవై వాలశాలూరశేఖరశర్కరాశిఖరము లన
 నాశర కేశవకౌశికదాశార్వావేళలకాశలపిశితము లన
 దశమాశనమశక కశిమదశార్ణాభ్రశిమనిశీథలశునశిరము లన
 నశ్రాంతసంశయవిశ్రామకుశలప్రశస్తవిశేషవిశాలము లన
 నీశానదేశికవేశంతనాశకకశ్మలకూశ్మాండకశ్యపు లన
 నాశ్చర్యనిశ్చయపాశ్చాత్యపశ్చిమశశకకృశానువిశదము లనఁగ
 నైశ్వర్యవిశ్వాసశాశ్వతదశనవిశిష్టశిరోనిశితము లనఁగ
 నాశుగోశీరశుగాశంసువిశిఖవిశాఖకశేరునిశాంతము లన
 వశవశావేశ్యాంశువంశదంశీరాశికాశకాశీకోశదేశము లన
 బాలిశకర్తశాపభ్రంశసదృశాపదేశాశ్రియాశప్రదేశము లన
 దాశకశాప్రాంశువేశదిశాపాశకుశనిరాశాదశాకోశము లనఁ
 గీశపేశిప్రశ్నలేశాశువేశాశ్చదృశ్యవాంశీపాంశువైశ్యు లనఁగ
 నాదేశకులిశపలాశినివేశసదేశప్రకాశనిస్త్రింశము లన
 నిశ సకారముల నెనఁగును గొన్ని శబ్దములు దాససంత్రాసచమస
 సీమాతసీతులసీప్రసూతిస్వసాలసితవిహాయసోల్లసకిలాస
 రాసలాసవికాసమాసరవాసరధూసరకేసరకాసరబిస
 సితనాసికాసేకసిక్తబృహస్పేరభసలవైసారిణప్రసవసస్య
 ఋససమాంసలహంసభసితసీతాసుతవిస్తయస్తయసీధుఘస్తరసుమ
 వసనసునాసీరవాసవసిష్ఠాసివాసనాభ్యాసవిలాసము లనఁ

900

దెనుఁగునను అకారమునకు ద్విత్వముగల్గు పేరులు తగుఁ గొన్ని పిఱ్ఱ లెఱ్ఱ
 లఱ్ఱలు వెఱ్ఱలు కొఱ్ఱలు తొఱ్ఱలు బఱ్ఱలు జెఱ్ఱలు గుఱ్ఱము లన
 జిఱ్ఱలు జఱ్ఱలు కుఱ్ఱలు మొఱ్ఱలు కఱ్ఱలు కుఱ్ఱలు మఱ్ఱు లనఁగ
 నఱ్ఱాపు లిఱ్ఱలు పుఱ్ఱలు ముఱ్ఱఁబాల్ గొఱ్ఱలు తొఱ్ఱలు కఱ్ఱి నాఁగ
 వహివీహి నింకఁ గవర్గద్వితీయభికారము లీపయిఁ గలుగుపేర్లు
 పుంఖానుపుంఖవిశృంఖలాఖ్యాసంఖరింఖదసంఖ్యాకశృంఖల లన
 దార్ఖంజసఖురలీనార్ఖరాదలేఖకసరేలనవిశిఖమూర్ఖు లనఁగ
 సఖివిశిఖాశిలీముఖసుఖరవిశాఖఖండదుఃఖనఖత్తుఖారము లనఁ
 బ్రేఖచ్చిలీముఖకంఖాణముఖగఖరఖురఖండాఖుఖద్గము లన
 ఖలఖేదఖన్యూలాఖలమేఖలాఖగఖాతఖలీనాతిఖట్వము లన

శేఖరవై శాఖశిఖరసఖిశిఖిఖండకశతమఖము లనఁగ
 ఖాదిరాఖేటకఖజ్జుఖసూచిప్రముఖఖచితఖలపూనఖరము లన
 తో నిక వర్గచతురథము లైతగు నీపయి నావ్యయములు
 ఘంటాఘనాఘనఘాఘాతుకఘనఘీంకారఘృణిఘోరఘృష్ట లనఁగ
 నోఘాఘఘర్షణిదాఘలంఘనమాఘలఘిమజంఘాలాఘ విఘటిక లన
 నిరాతసంఘాతేదీర్ఘ జంఘామోఘసరఘామఘవమఘివఘిఘము లన
 ద్రాఘివఘూర్ణితఘాఘాప్రఘోషోఘజఘనప్రఘణమేఘజంఘిక లన
 రాఘవఘస్థిరలాఘవానఘపఠిఘా*మాఘ్యఘోశోఘాసము లన
 అర్ఘ్యనిరాఘాటదైర్ఘ్యదార్వాఘాటఘటనాఘటాసంఘఘటము లనఁగ
 ఘోటకఘంటికాఘాణఘుమంఘమోద్ఘాటనరఘుఘణంఘణ లనఁగ
 దెలియంగ వర్గద్వితీయకకారము లై రహిబాలుఁడ బైవేరు లింకఁ
 బాఙ్గవమన్తకపారివావితథాఙ్గి పృగురాట్పిమాఙ్గిస్తక లనఁగ
 దైర్ఘికాతిఘ్నకపార్థఘ్నప్రథామంథానమంథరగ్రంథము లనఁ
 బ్రీథప్రథమనాథగాథావ్యథామథాశ్వతామ మిథునకపితము లన
 గథ్యామనోరథగ్రంథిచైత్రథోతపాథఃప్రథనరథస్తోథము లనఁ
 మిథ్యాపథికతథ్యపథ్యపాంథసమర్థినిశీథచతుఃథ లనఁగ
 బ్రాథనాసర్వథాపారయథాతథాతిథివికతననిశీథిను లనఁగ
 యూథకంథాక్రోధివీథీవమథుయూథిపథివరూథిమథప్రమథు లనఁగ
 నశ్వితపృథివికాయసావయస్థమస్థమిదితృథాతసార్థము లన
 నసిరసేమసితిసగితసలసకిసుసవిరాతితికము లనఁ
 బ్రసానసంసావ్యవసామహాసాకరససికమిథిలాప్రస్థము లన
 వరుసగా నిక మీఁద వర్గచతురథకారము ల్దనును గోరువగను
 గంధబంధురసింధుసైంధవసింధురరాధామధురిపువిరాధు లనఁగ
 గంధరాంధడివాంధగంధబాంధవబంధుసంధానుసంధానసంధు లనఁగ
 నంధకపరిపంధిదంధనాద్ధావిధాధూసరశ్చద్ధాతిధూత్తు లనఁగ
 యుద్ధసన్నద్ధనిరుద్ధబద్ధాసిద్ధవిద్ధానిరుద్ధప్రసిద్ధు లనఁగ
 బద్ధతిగోధాసముద్ధతాయుధసుధావీవధాదోధనవిధము లనఁగ
 బుద్ధసమిద్ధసమృద్ధకదధాద్విద్ధైనుకాబద్ధత్పిధానము లన

* పరిభా యని కవర్గద్వితీయముగా నుండవలయును.

1. సమిత్ = కాన్తము. ఇది తవర్గ ద్వితీయాంకముకాదు.

ధైర్యాభిధానమాధుర్యధూర్తిధూతకృతిపిధానధ్వస్తృతము లనఁగ
 ముగ్ధదుగ్ధస్నిగ్ధగ్ధసమాధిధురంధరాంధోధావంతకంఠు లనఁగ
 విధువిధుధావంతాతివిధివిధురవ్యాధియోధైధమాననిరోధము లన
 బంధూకసంబంధగంధకసంధ్యవధిప్రతిషేధకధిషణు లనఁగ
 వింధ్యాద్రిసౌగంధ్యసంధ్యానగ్ధీర్తకసంధ్యకసంధ్యాత్యవంధ్యము లన
 నిర్ధారణార్థాంగదుర్ధరదుర్ధర్తవార్ధకస్పర్ధాభుగ్ధప్రు లన
 వార్ధక్యగీతార్థమూర్ధన్యవర్ధకివర్ధితాయోధ్యార్థివర్ధకు లన
 వార్ధశ్రవోవాధిమూర్ధగోవర్ధనవార్ధమికాంతర్థనిర్ధను లన
 ధ్రువధునివ్యాగోవిధుతుదాంతధానశోధనధృతిఘాపసౌధము లన
 దోగ్ధప్రధాయ్యాస్నిగ్ధదోగ్ధీవధూధనశ్రద్ధాప్రబుద్ధప్రవృద్ధు లనఁగ
 స్తబ్ధోమవిలబుబకపారబలబాబిలబిసంబుబు లనఁగ
 గృప్తమహీధ్రాంతోగ్ధసగ్ధచీనరంధ్రనీరంధ్రపురంధు లనఁగ
 నింధనసింధుజలంధరసంబాధవధిసైరంధ్రాన్యంధ్రవంధ్య లనఁగ
 ఋక్షవద్గ్రక్షుగ్ధీబ్రద్నబుద్ధమధురాదధితథాసీధునిధు లనఁగ
 ధూమధావనసాధుధామధర్మధిషణామాధవాభిధమధుమాధప్రు లన
 బోధమేధోపాధిసాధారణవిధాతృమధురమధూఃకామధుప్రు లనఁగ
 నాధ్యాతవేధోధిసిద్ధలభూధరదేగ్ధీయమానసుధేద్ధ లనఁగ
 మేధ్యమధ్యధ్యానసాధ్యవధ్యారాధ్యమధ్యమాధ్యాహారబాధ్యము లన
 ధారణాధోరణధోరణీధారాధిధారాధురణధూర్ధిరు లనఁగ
 నధరాధరాధోక్షబుధవధూధానుష్ఠధూర్వహధోరేయధుర్య లనఁగ
 సాధకనిషధప్రసాధనమగ్ధనుర్ధారణీవారిధిధరణు లనఁగ
 నిధువనధ్యసినీపరిధిబధిధిధిజారాధనదైవశరధు లనఁగ
 మాగధసాన్నిధ్యగాధప్రణిధిసముత్సేధావరోధనిషేధము లన
 గాధేయవిధిపరివ్యాధమహాషసశపథ¹రాధేయవిశ్లేధము లనఁగ
 ధన్యధూర్జటివిరోధక్రిదనురాధాకబాధాచుబాధిప్రబంధము లనఁ
 బరిధావిసిద్ధార్థి బహుధాన్యసురుధిరోద్ధారిసాధారణధాతుప్రు లనఁ
 గ విరోధినిధనధాతుచనుధాధ్యేతవ్యధర్మధర్మాధానధర లన నిత
 సౌవిదల్లుఁ డనంగ దౌవారికుఁ డనంగ సౌవిరన్మపతినా యశావన మన

నెలయు సంస్కృతమున ద్విత్వోబులేని మధ్యవకారనామంబు లవని నింకఁ
 గనఁ దెనుంగునను వకారములకు ద్విత్వములు గల్గి కొన్ని పేరులు చెలుగు
 అవ్వ కవ్వము చివ్వ కొవ్వ బువ్వము గవ్వ నివ్వటిల్లవ్వము గువ్వ లనఁగ
 బువ్వ జవ్వలు నవ్వ నెవ్వగ నువ్విళు లవ్వ జువ్వలు మువ్వ లనఁగ నింకఁ
 గ్రయ్యసాన్నా య్యనికాయ్య ధాయ్య డ్యాయ్య జయ్యసాహాయ్యసంచాయ్యసాయ్య
 శయ్యదిశబ్దాలఁ గియ్యవల్లు దనర్పు నీకియవల్లు రా కెనఁగునట్టి
 పదములు తగు నింక వైయాసికాల్లయ వైయాగసినవైయాయుకు లన
 వైయాత్యమనఁగను వైయాకరణులు వైయగ్రోధములు ద్వితీయలు నన రమ
 ణీయతదీయత్వదీయమదీ మున్నదీయులు నా మున్నదీయు లనఁగఁ
 గమనీయతపనీయగణనీయమధ్యస్థతీయు లనఁగ భవదీయు లనఁగ
 నింకమీఁద మకారసంకలితహకారములు కొన్ని దనరానుఁ దెలివిడిగను
 గనుఁడు జిహ్వాజిహ్వగ బ్రహ్వాజిహ్వగ బ్రాహ్మణు లనఁ బరబ్రహ్మ మనఁగ
 నింక రంహాఁహిహాప్ర బృహహాసంహితాసహాతిసంహారసింహాసంహ
 ననము లన్యబ్జముల్ కనఁగ ననుస్వారయంతహకారములై యొప్పు నిటులు
 నింకమీఁద హకారసంకలితవకారము లగుదుఁ గొన్ని రాజీలుచు నుండుఁ
 బ్రహ్వగహ్వరకహ్వవిహ్వలాహ్వనాహ్వబహ్వశిబహ్వష్ఠజహ్వ లనఁగ
 గుహ్యసమూహ్యదందహ్యమాన గ్రాహ్యకైలిహ్యు లనఁగ నాహ్యశి యనఁగ
 సహ్యజాబాహశ్యాపవాహ్యగుహ్యకసహ్యవాహ్యలేహ్యము లన వఱులుపదము
 లన్నియు నిప్పించులై కియ్యవల్లతోఁ గూడుకయుండు నీజాడ నింక
 నిర్నయస్వర్నదీమర్మీతిగీర్వాణులనుశబ్దములమూగుఁ ద్రిసయన మను
 శబ్దమునందు నెనఁగు ద్వితీయనకారములకు ణకారము గలుగ దటుల
 నల్లయాచార్యాని యనుశబ్దమునకు లే కర్ణవర్ణావల్లణకారము లింక
 ద్రుహిణస్తతధ్రువద్రుపద్రుతీద్రుమధ్రాభ్రకుంససుశ్రుకున్సవములు
 క్రూరవిశ్రుతశ్రుకుంధశ్రుకశ్రుభ్రాణములు కొమ్మతోడికర
 లింక వట్టవనుడి పొంకమా శబ్దాల పేరులు తగుఁ గొన్ని భృంగశృంగ
 కృపకృషికృతిభృతిశృపశృణిపృశువృత్తిభృతివృశదృశభృగుపృశులవృజన
 విశృమరాశృక్ శృతిఘృశృణమశృణగృహకృత్ప్రశృతిదృప్రవృద్ధిత్వప్ర
 వృక్తావృషభవీవృషకృత్సృమృద్భృతగృష్ణుకృంతనబృసీతృణశృగాల
 దృద్ధృష్టిఘృణిఘృష్టికృకవాకుమృగవృష్టితృష్ణాదృషత్పృషత్పృష్టు లనఁగ

నితమీఁడఁ దెనుఁగునఁ బృథివి యన్నేఁమఁ గాక కడమ కొమ్ముక్రూర లగును
గాన నీద్వివిధముల్ కవులు ప్రాసస్థులుల్ తెలిసి పద్యంబుల నిలుప మిగుల
నిటుల వెలయుచునుండునొనెల్లకృతులఁ, జగతినాచంద్రతారార్చమగుచునిదియ
వ్రాయఁ జదివిన వినిన నెవ్వరి కైన, విభవములు గల్గు నీకృప వేంకటేశ.
పంచచామరము. ఘనాఘనాతికాంతికాంతకాంచనాక్షశాసనా

జనాసశాక్షనాచనాక్షశాసనాజపాలకా
ఘనాఘనాపనాఘనాఘకాలపాకనాశనా
ఘనాఘనాశనాకపారిఖండనారమాధవా.

—: ఇది త్రిశూలబంధము :—

ఘ	తి		లకా, ఘనాఘనావ
నా	తి కాం	చనాక్షశాసనా, జపా	రిఖండనారమాధవా.
ఘ	త		కనాశనా, ఘనా

ఈపద్యమునకర్థము:—ఘనాఘనాతికాంతికాంత- ఘనాఘన=మేఘుని
యొక్క, అతికాంతి=అతిశయమైన కాంతివంటి కాంతిచేతను, కాంతా=ఒప్పెడివాఁ
డా! కాంచనాక్షశాసనా-కాంచనాక్ష=హిరణ్యాక్షునికి, శాసనా=శిక్షకుఁ డైన
వాఁడా! జనాసశాక్ష- జన=జనులవిషయమై, అ=అంతటను, సశ=కాంతితోఁ
గూడినటువంటి, అక్ష=కన్నులుగలవాఁడా! నాచనాక్షశాసనాజపాలకా- నా=
జ్ఞానప్రధానమైనటువంటి, చ=చంద్రునికిని, స=వినాయకునికిని, అక్షశాసన=జితేం
ద్రయులకును, అజ=బ్రహ్మకును, పాలకా=పాలకుఁడైనవాఁడా! ఘనాఘనాపనా=
గజరక్షకుఁడా; ఘనాఘకాల- ఘన=ఘనమైన, అఘ=పాపమునకు, కాల=అంత
కుఁడా! పాకనాశనాఘనాఘనాశ- పాక=చిన్నవాండ్రను, నాశనా=కొట్టుటకు,
అ=హేతువైన, ఘనాఘన=ఘాతుకులను, అశ=హరించువాఁడా! నాకపారిఖండ
నా- నాకపారి=రాక్షసులను, ఖండనా=ఖండించెడివాఁడా! రమాధవా=ఓలక్ష్మీ
ధవుఁడా!

ఇందులకు నానారరత్నమాలికానిఘంటుప్రయోగములు.

సః పుం స్వమాసుతే వాయా దేహే కాంతే తు సాస్త్రియామ్.
చ స్తురుష్టే స్వరేచాపే¹ చకోరే చంద్రమస్యపి.

1. చాపే- అనుటకు చోరే అని కలదు.

శాస్త్రీయాం దేవపూజాయాం శక్తా శోభావర్యయోః కంపేవితే భారే యు
గాగ్రయోః.

హేరంబే నః పుమాన్ నాస్త్రీ నాభా(సం)సుజ్ఞానవాద్యయోః.

అకాగో బ్రహ్మవిష్ణ్వేశకమతేష్వంగణేశే

గౌరవేనఃపురేహేతే భూషణేంఘ్రాపుమేబ్జయోః.

శక్రఘాతుకమత్రేభవన్తుకాబ్ధఘనాఘనాః. (ఘనాఘనస్త్విన్దే), వర్షకమేఘేఘా
తుకమత్రేభే) అని ముద్రితప్రతి.

గద్యము. ఇది శ్రీమత్పైరుంబూదూరియతిరాజాచార్యవర్యకరుణాకటాక్షసంప్రా
ప్తాంధ్రకవితాసామ్రాజ్యధురంధర నీతియుగంధర నందవరకులకలశజలధిపూర్ణ
మాచంద్ర సత్యహరిశ్చంద్ర వాసిష్ఠగోత్ర ప్రశస్తాశ్వలాయనసూత్ర కార్యఖ
డ్గప్రవీణ కామినీజనపంచబాణ కర్ణాటతుండీరచోళపాండ్యమండలప్రముఖాఖిల
మహీమండలాఖండలదత్తమత్తసింధురసైంధవాందోళికాచిరత్నరత్న కాంచనాం
బరాదివస్తుప్రశస్తమందిర నిరంతరవసదీందిర సకలకళావిచక్షణ నిఖిలశుభలక్షణ
లక్షణకవి వేంకటపత్యమాత్యాభిధానాస్థద్వరవిరచితంబును మంగమాంబా
సమేతగణపరాఘ్నయమృత్రిమణివిఖ్యాతమజ్జనకరూపాలక్ష్మిల్లంగాసనాధతిరు
వేంగళనాథాకితంబును నగు సర్వలక్షణశిరోమణి యను మహాకావ్యంబునం
దలియాంధ్రకాముడియందు నాంధ్రోద్భవకారణంబును బంచవిధాంధ్రభాషా
స్వరూపంబును సౌజ్ఞాప్రకరణంబును నజాతసంధినిరూపణంబును హలంతసంధి
ప్రచారంబును విభక్తినిర్ణయంబును నవ్యయపద్ధతియును స్త్రీప్రత్యయకథనం
బును కారక గ్రథనంబును సమాసభేదంబును తదితపదనిష్పత్తియు సుప్తిజంత
వాచకవిన్యాసంబును గృదంత ప్రత్యయంతిభావార్థప్రతిపాదనంబును వికల్ప
జన్మాదేశవిధంబును సామాన్యవిశేషసూచకంబును శకారసకారభేదనిశ్చయం
బును ఖఘధకవర్ణసంకేయను వకారయకారద్విత్వశ్చమూల్యంబును సంయక్త
హకారశబ్దభేదప్రకటనంబును రేఫఋకారవివరణంబును గలయది తృతీయో
ల్లాసము.

కాకినాడ ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తులో పెంకు దొరకు గ్రంథములు.

1 విప్రనారాయణచరిత్రము-చదలువాడ మల్లయ్యకవి	...	0	8
2 జైమినిభారతము-వచనము-వేంకటకృష్ణప్పనాయకుడు	...	0	12
3 కవిజనాశ్రయము-వేములవాడ భీమకవి	...	0	10
4 చంపూరామాయణము-ఋగ్వేదికవి వేంకటాచలపతికవి	...	1	0
5 నీతిసీసపద్యకళకము-తాళ్ళపాక పెదతిరుమలార్యుడు	...	0	2
6 యుద్ధచల్లని బెజవాడ శిలాశాసనము-జ. రామయ్యపంతులుగారు	...	0	8
7 జ్యోతిశ్శాస్త్రసారము-శ్రీమాన్ కపిస్థం కృష్ణమాచార్యులుగారు	...	0	8
8 జ్ఞానప్రసూనాందికాశతకము-శిష్ట సర్వకాశ్రీకవి	...	0	2
9 సర్వేశ్వరకళకము-యథావాక్కుల అన్నమయ్యగారు	...	0	3
10 కావ్యాలంకారమాడామణి-విన్నకోట పెద్దయ్యకవి	...	0	8
11 అకారాద్యముదిత గ్రంథమూచిక	...	0	8
12 హృక్పత్రభాషాత్పత్తి-శ్రీమాన్ మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు	...	0	12
13 శివతత్త్వసారము-చుల్లి కార్జునపండితాగార్యులు	...	0	12
14 చంద్రభానుచరిత్రము-తరిగొప్పల మల్లన్నకవి	...	1	0
15 శివరాత్రిమాహాత్మ్యము-శ్రీనాథమహాకవి	...	0	12
16 ఆగ్యభాషావిభాగము-శ్రీమాన్ మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు	...	0	8
17 హృస్వరంగములు-కొత్తపల్లి సూర్యరావుగారు	...	0	8
18 నాగసింహపురాణము-ఉత్తరభాగము-చారిభట్టు	...	1	0
19 మన్నారదాసవిలాసనాటకము-రంగాజమ్మ	...	0	8
20-21 కాళిందీకన్యాపరిణయము (రెండుభాగములు) అహోబలపతి	...	1	4
22 రెడ్లనాటి రెండుశాసనములు	...	0	4
23 ఆంధ్రభాతుమాల-చిన్నయ్యనూరి	...	0	12
24 శాసనపద్యమంజరి	...	0	12
25 శతకసముచ్చయము (ప్రథమభాగము)	...	0	12
26 పరివత్సప్తకభాండాగారము. (ద్వితీయభాగము)	...	0	8
27 సూత్రాంధ్రవాక్యకరణములు-చిన్నయ్యనూరి	...	0	8
28 రసాధరణము-అనంతకవి.	...	0	8
29 ఆంధ్రశబ్దచింతామణి-బాలసరస్వతిశ్చతాంధ్రటికోపేతము	...	0	8
30 షాడకకమరచరిత్రము-కెన్నెలకంటి అన్నయ్య	...	0	8
31 హంససందేశము-కల్లూరి వేంకటరామకాశ్రీగారు	...	0	2
32 శతకసముచ్చయము (ద్వితీయభాగము)	...	0	10
33 రాయనాచకము	...	0	8
34 సింహాసనద్వారాంతరిక-ద్వితీయభాగము-గోపరాజకవి	...	0	10

౧ Dravidian Lexicography జయంతి రామయ్యపంతులుగారు	...	0	4
౨ Defence of Literary Telugu జయంతి రామయ్యపంతులుగారు	...	0	8
౩ చాటుభారాచమత్కరసారః-(సంస్కృతము)	...	0	8
౪ ఉత్తరరామచరిత్రము-జయంతి రామయ్యపంతులుగారు	...	1	0
౫ అమరుకము-సాంధ్రము-జయంతిరామయ్యపంతులుగారు	...	1	0
౬ సాంబోపాఖ్యానము- రామరాజురంగప్పరాజు	...	1	0

సింహాసనద్వాత్రింశిక.

ద్వితీయభాగము.

కొఱవిగోపరాజకవిప్రణీతము.

6 మొదలు 12 ఆశ్వాసములు.

అదృశ్యతల్పనలు - చక్రనిభాష - యుక్తియుతములగుకథలు -

హృద్యములగు పద్యములు.

వెల రు 0—12—0.

షోడశకుమారచరిత్రము.

వెన్నెలకంటి అన్నయ్యకవి.

కథలకు నిధి - దశకుమారచరిత్రమువంటిది - సింహాసనద్వాత్రింశికయు

నిదియు నొకదానికొక్కటి యీడుతీయని పద్యకావ్యములు.

వెల రు 0—8—0.

Pyda Venkatachalapati Telugu Manuscript
Print Fund Series No. 1.

సాంబోపాఖ్యానము.

శ్రీకృష్ణదేవరాయల యల్లుడగు

అభియరామరాజునకుఁ బెద్దతండ్రిమనుమడగు

రంగప్పరాజకవి రచించినది.

వసుచరిత్ర కళాపూర్ణోదయములకంటఁ బూర్వప్రబంధము.

చిత్రశేషలకు నిలయము. అత్యద్భుతవర్ణనల గని. స్వభావోక్తులకు నిధి.

వెల రు 1—0—0.

